БУРЯАД ХЭБЛЭЛЭЙ 50 ЖЭЛ

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Гарһан 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 300 (13616) | 1971 оной декабриин 21, вторник | Сэн 2 мүнгэн

ГАЗЕТЭ ХАДАА ХАМТЫН ПРОПАГАНДИСТ, ХАМТЫН АГИТАТОР БАЙХАҺАА ГАДНА, МҮН ХАМТЫН ЭМХИДХЭЛШЭ БОЛОНО.

В. И. ЛЕНИН.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

«БУРЯАД ҮНЭН» («БУРЯТСКАЯ ПРАВДА») ГЭЖЭ РЕСПУБЛИКАНСКА ГАЗЕТЫЕ АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР ШАГНАХА ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ, ажахын ба соёлой байгуулалтын зорилгонуудые дүүргэхэ хэрэгтэ тэдэниие элсүүлхын тула үрэ ехэтэй хүдэлмэри ябуулһанайнь түлөө „Буряад үнэн" („Бурятская правда") гэжэ республиканска газетые АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1971 оной декабриин 20.

«БУРЯАД ҮНЭН» ГАЗЕТЭДЭ

КПСС-эй обком, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум, Министрнүүдэй Совет большевик буряад хэблэлэй 50 жэлэй ойтой, мүн Ажалай Улаан Тугай орденоор «Буряад үнэн» газетын шагнагдаһантай дашарамдуулан, газетын редакциин коллективые, хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэд ба уншагшадые халуунаар амаршална.

«Буряад үнэн» газетэ областной партийна организациин үнэн сэхэ туһалагша байха зуураа, үнгэрһэн 50 жэлэй соо ажалшадые марксистско-ленинскэ үзэл суртал хүмүүжүүлхэ, коммунизм байгуулгада тэдэниие элсүүлхэ талаар ехэ үүргэ дүүргэһэн байна.

Буряад орондо Совет засаг тогтоохо ба арадай ажахые хүгжөөхын түлөө тэмсэлэй үедэ, мүн социализм байгуулгын бүхы шатануудта «Буряад үнэн» газетэ Коммунис партиин политикые ажалшан арадта ойлгуулжа, партиин табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргүүлхын түлөө тэмсэлдэ тэдэниие элсүүлээ.

Буряад литературна хэлэнэй бии болон хүгжэлгэдэ, буряад совет литература ба искусствын хүгжэн һалбаралтада, мүн дүршэл шадабаритай журналистнуудые хүмүүжүүлгэдэ «Буряад үнэн» газетэ ехэ габьяатай. Мүнөө республика доторнай литературна уран һайханай ба ниитэ-политическэ «Байгал» журнал, республикын ба аймагай газетэнүүд, олон тоото ном, брошюранууд хэблэгдэнэ. Өөрынгөө түрэл хэлэн дээрэ марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнуудые, совет болон дэлхэйн зохёолшодой номуудые уншаха, радио болон телевидениээр дамжуулга шагнаха үргэн арга боломжо Буряад ороной ажалшадта олгогдонхой.

Газетэ олон тоото хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэйнгээ туһаламжада түшэглэн, үйлэдбэриин түрүү шэнэ дүй дүршэл олондо ойлгуулна, элдэб дутуу дунданuудые шүүмжэлнэ, тэдэ дутагдалнуудые усадхахын түлөө тэмсэнэ. Марксистско-ленинскэ үзэл суртал, арадуудай хани барисаан тушаа һургаал олондо ойлгуулха зуураа, газетэ ажалшадые коммунис үзэл бодолтойгоор, мүн социалис патриотизмын ба пролетарска интернационализмын үзэл шэглэлтэйгээр хүмүүжүүлэн, областной партийна организацида ехэхэн туһаламжа үзүүлнэ.

Манай республикын үмэнэ табигдажа байһан политическэ ба ажахын зорилгонуудые дүүргэхэ, мүн КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ «Буряад үнэн» газетэ саашадаашье областной партийна организациин үнэн сэхэ туһалагша байха гэжэ партиин областной комитет, республикын Верховно Соведэй Президиум ба Министрнүүдэй Совет этигэжэ байна.

КПСС-эй ОБКОМ	БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ	БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ

1971 оной декабрь. Улаан-Үдэ.

АЛДАР СОЛОТО ЗАМ

А. У. МОДОГОЕВ, КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь

БУРЯАД ХЭЛЭН дээрэ партийна газетын түрүүшын номерой гараһанһаа хойшо 50 жэлэй ойе республикымнай олониитэ мүнөөдэр тэмдэглэжэ байна. Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын үшөө байгуулагдаагүй байхада, «буферна гүрэн» гэжэ нэрлэгдэһэн Алас-Дурнын Республикын байха үедэ «Шэнэ байдал» гэжэ нэрэтэй энэ газетэ бии болгогдоһон байгаа. Тэрэ үедэ байһан РКП (б)-гэй ЦК-гай Алас-Дурнадахи бюрогой үүсхэлээр байгуулагдаһан тус газетэ ёһоороо болоходо ДВР-эй Буряад-Монголой автономито областиин управлениин орган гэжэ тоологдодог байгаашье һаа, бодото дээрээ большевик партийна организациин орган байһан юм. Энэ газетэ Коммунис партиин, совет засагай политикые, Агууехэ Октябриин социалис революциин үзэл сурталые бэелүүлхын түлөө эдэбхитэй хүдэлмэри ябуулжа байһан шуу.

Буряадай автономито хоёр областьнуудай нэгэдэжэ, Буряад-Монголой Автономито Совет Социалис Республикын байгуулагдаһан сагһаа хойшо «Шэнэ байдал» газетэ «Бурят-Монголой үнэн» гэжэ шэнэ нэрэ абажа, РКП (б)-гэй Буряад-Монголой областной комитедэй ба БМАССР-эй ревкомой орган болоһон байна. Тиигэжэ мүнөө республика дотор хэблэгдэжэ байгаа КПСС-эй обкомой, республикын Верховно Соведэй болон Министрнүүдэй Соведэй орган бологшо «Буряад үнэн» газетэ хадаа «Шэнэ байдал» газетын түрүүшын номерой хэблэгдэжэ гараһан сагһаа эхи абажа, мүнөө өөрынгөө 50 жэлэй ойе тэмдэглэжэ байна.

Ойн баярые тэмдэглэн, ажахын ба культурна байгуулалтын түсэбүүдые дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ ажалша ниитые элсүүлхэ хэрэгтэ, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ аша габьяатай байһанай түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар «Буряад үнэн» газетэ Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаба. Энэ дээдэ ехэ шагнал хадаа газетын, тэрэнэй редакционно коллективэй болон үргэн ниитэ хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдэй ехэ аша габьяатай байһыень мэдэрһэн сэгнэлтэ болоно.

Манай партиие, дэлхэй дээрэхи түрүүшын совет гүрэниие байгуулагша агууехэ Ленин хэблэлэй ехэ удха шанар тушаа анхаралаа онсо табидаг байһаниинь мэдээжэ. Хэблэлэйл аша туһаар партии хадаа арад зонтой өөртэнь тон ойлгосотой хэлээр үдэр бүри, час бүхэндэ хөөрэлдэжэ шадаха байна гэжэ В. И. Ленин заабаридаг бэлэй. Газетэ гээшэ ганса хамтын агитатор ба пропагандист бэшэ, мүн хамтын эмхидхэлшэ юм гэжэ Ленин багша хэлэдэг һэн. Партиин Центральна Комитедэй директивэнүүдэй үндэһөөр буряад хэлэн дээрэ түрүүшын партийна газетэ байгуулхадаа, Буряад ороной коммунистнууд Ленин багшын энэ заабариие хүтэлбэри болгоһониинь дамжаггүй.

Тэрэ үедэ, табин жэлэй саада тээ, Байгал шадархи, илангаяа Байгалай урда бэеын буряад зоной диилэнхи олониинь үзэг бэшэг мэдэхэгүй байгаа. Түрэл хэлэн дээрээ уншажа, бэшэжэ шадаа болодог хүнүүдынь гансал хуушан монгол үзэг хэрэглэдэг бэлэй. Тиигэбэшье буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэһэн түрүүшын большевик газетэ ажалша буряад зоной гол тала баридаг һэн туладаа тэдэндэ угаа хүндэтэй боложо шадаһан. Энэ газетэ хадаа шэнэ ажабайдалтай болохые, харанхы мунхаг байдалһаа сүлөөрхые, эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэхые, революционно Россиин бүхы ажалшадтай аха дүүгэй нэгэдэл байгуулхые урьалдаг һэн. Тэрэ Октябриин революци тухай, тэрэнэй ажалша арадта юу олгохо байһан тухай хүнүүдтэ үнэн зүбөөр хэлэжэ үгэдэг байгаа. Энэ үнэн сэхэ үгэнь баяд, ноёдой, ламанарай дарлалта мүлжэлгэ доро байһан үгытэй ядуушуулда тон ойлгосотой, зүрхэ сэдьхэлдэнь зоригжол түрүүлдэг бэлэй.

Буряад хэлэн дээрэ газетын түрүүшын номерой хэблэгдэн гараһан ушар хадаа буряадай ажалша интеллигенциин бүридэн бии бололгын эхи табиһан байна. Большевигүүдтэй, революцитай хуби заяагаа холбоһон тэрэ үеын эгээл эрдэмтэй интеллигент хүнүүдые партийна организаци газетын хүдэлмэридэ хабаадуулжа шадаһан байха юм. Хүдэлмэришэн болон хүдөөгэй корреспондентнүүд, интеллигенциин түрүү үзэлтэй түлөөлэгшэд газетын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа эхилһэн жэшээтэй. Иигэжэ буряад арадай шэнэ интеллигенци байгуулха үндэһэ һуури табигдаа.

Агууехэ Ленинэй үүсхэлээр Буряад-Монголой Автономито Совет Социалис Республика байгуулагдажа, буряад ажалшад өөрынгөө хэдэн зуун жэлэй түүхэдэ анха түрүүшынхеэ гүрэн түрэ байгуулха эрхэ оложо, Совет Россиин арадуудай аха дүү бүлэ соо өөрын автономито эрхэтэй орон болобо. Автономито Совет Социалис Республикын байгуулагдаһанһаа хойшо газетын үүргэ улам дээшэлээ. Ленинэй сэсэн мэргэн национальна политика, агууехэ ород арадай хани халуун туһаламжа буряад арадта саашадаа хүгжэхэ шэнэ зам, зол жаргалай үүдэ нээжэ үгөө. Шэнэ республикын үмэнэ ажахын культурна байгуулалтын ехэ асуудалнуудые шиидхэхэ ехэ зорилгонууд тобойн гараа. Арадай ажахые хүгжөөхын, хэтынгээ социальна болон культурна гээгдэлые усадхахын, арадай гэгээрэл ба энхэ элүүр байдал дэлгэрүүлхын түлөө партийна организаци бүхы хүсэеэ элсүүлһэн байна. Партиин табиһан зорилгонуудые шиидхэхэ ябадалда «Буряад-Монголой үнэн» газетэ партийна организациин эгээл түрүүшынь туһалагша, ажалшан ниитые, жагсаан эмхидхэгшэ, элсүүлэгшэ хүсэн боложо шадаһан байна бшуу.

Буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэн гарадаг газетэ байгуулһан ушар хадаа буряадай литературна хэлэ, совет буряад литература байгуулан хүгжөөлгын эхин һуури табиһан байна. 1925 онһоо эхилжэ, «Буряад-Монголой үнэн» газетын хабсаргалта болон «Залуу малшан», удаань һара бүхэндэ нэгэ удаа гарадаг «Ленинэй ашанар» гэжэ газетэнүүд хэблэгдэдэг болоо.

«Соёлой хубисхал», «Эрдэм ба шажан», «Тэмсэлэй шэмэг» гэжэ ниитэ-политическэ, научно-атеистическэ, литературно-уран һайханай журналнуудай буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэжэ эхилһэн ябадал арадай гэгээрэлэй хурдан түргэнөөр хүгжэжэ, культурна байгуулалтын улам үргэн дэлисэтэй боложо байһыень эли тодоор гэршэлжэ үгэнэ.

Совет хэблэл хадаа шуһа мяхаараа арадай хэблэл мүн. Арадайл аша туһын түлөө хамаг хүдэлмэреэ зорюулха уялгатай. Энэл эрилтэ бэелүүлэн, «Буряад үнэн» ургаашье, хүгжөөшье. Хүдэлмэришэн ба хүдөөгэй бэшэгшэдэй эдэбхитэй хабаадалгатайгаар энэ газетэ хэблэгдэн гаража байдаг. Уншагшад өөһэдөө энэ газетэдэ толилогдоһон материалнуудай авторынь байха ёһотой, байнашье.

Социалис экономикын, ажалай социалис эмхидхэлэй, ажалда коммунис ёһоор хандадаг байхаар хүмүүжүүлхэ, түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулха гээшэ хэблэлэй бэелүүлхэ гол зорилгонуудайнь нэгэн болоно гэжэ Ленин заабаридаг байгаа. Ленин багшын энэ заабариие бэелүүлэн, «Буряад үнэн» газетэ олониитын мүрысөөнэй үедэ урган мүндэлһэн шэнэ юумые саг соонь обёоржо, тэрэниие дэмжэхэ, дэлгэрүүлхэ гэжэ хододоо эрмэлзэдэг. Дайнай урда жэлнүүдтэ гараһан «Буряад үнэнэй» хуудаһанууд дээрэ Буряад ороноо түрүү индустриально-колхозно, хүгжэнги республика болгоһон хүнүүдэй баатарлиг ажал тодо һайханаар харуулагдана.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ «Буряад үнэн» оронойнгоо бүхы хэблэлтэй нэгэн хамта фашис булимтарагшадые бута сохихо, хархис муухай дайсадые илан дараха тэмсэлдэ бүхы хүсэеэ элсүүлхэ хэрэгтэ туһалалсаа. Олон журналистнууд гуурһаяа жадаар һэлгэжэ, дайнда мордоо. Зариманиинь редакцидаа бусаашьегүй, баатарлигаар наһа бараа. Фронтһоо бусаһан журналистнууд дахин һөөргөө редакциингаа коллективтэ орожо, эдэбхитэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

Газетын мүнөөдэр хүрэтэрхи һүүлшын үеын ажал ябуулга хадаа бүхы областной партийна организациин ажабайдалтай ба ажал ябуулгатай нягта холбоотой. Партиин табиһан зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр оролсодог, республикын ажабайдалдахи хэрэг үйлэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байһаараа «Буряад үнэн» үргэн ниитэ уншагшадтаа хүндэтэй болонхой.

«Буряад үнэн» газетэ болбол өөһэдымнай дайшалхы туһалагша мүн гэжэ областной партийна организаци тоолодог, республикын урда табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ хэрэгтэ ажалшадые элсүүлэлсэдэг, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ, арадуудай хани барисаа бэхижүүлхэ, пролетарска интернационализм хүгжөөхэ хэрэгтэ оруулдаг үүргыень үндэрөөр сэгнэдэг гээшэ.

Мүнөө бүхы совет арадай, областной партийна организациин, республикын бүхы ажалшадай анхарал, бүхы хүсэниинь КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, шэнэ табан жэлэй асари ехэ түсэбүүдые бэелүүлгэдэ хандуулагданхай байна. Эдэ ехэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ манай хэблэлэй бэелүүлхэ үүргэнь угаа ехэ. Юһэдэхи табан жэлэй түсэбэй гүн удхые ажалшан зондо ойлгуулха, Совет арадай ажаһуудал һайжаруулхын, Эхэ оронойнгоо экономическа ба оборонно хүсэ шадалые бэхижүүлхын тула юһэдэхи табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө ажалшадай эрмэлзэл элсүүлхэ гээшэ газетэнүүдэй бэелүүлхэ түрүүшынь уялга мүн болоно. Табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ имагтал хүн бүхэнэй оролдолгоһоо, олониитын эдэбхиһээ, ажал хэрэгтээ эзэн ёһоор хандалгаһаа, журам болон эмхидхэлһээ дулдыдаха байһан тушаа саг үргэлжэ ойлгуулха шухала. Үйлэдбэри хүгжөөхын тула манай экономикын бүхы һалбаринуудтахи арга боломжонуудые гүйсэд хэрэглэхэ, продукциин шанар һайжаруулха, тэрэнэй өөрынь үнэ сэн хямдаруулха ябадалда ажалшадай анхарал хандуулха гээшэ газетэ бүхэнэй уялга.

«Буряад үнэн» газетэ, тэрэнэй редакционно болон авторска коллектив саашадаа өөрынгөө партиин ба арадай үмэнэ бэелүүлхэ үндэр уялгые нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ байһандань, коммунизм байгуулгын агууехэ хэрэгтэ бүхы хүсэеэ, оюун мэдэрэлээ зорюулха байһандань гүнзэгыгөөр этигэнэбди.

ГЭРЭЛ ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1921 оной декабриин 21-һээ гаража эхилһэн «Шэнэ байдал» газетэ 1923 ондо «Буряад-Монголуун үнэн» гэжэ нэрэ хэблэгдэһэн түүхэтэй. Мүнөөдэр республикымнай олониитэ «Буряад үнэн» газетын табин жэлэй ойе тэмдэглэжэ байна.

Алексей БАДАЕВ

МАГТААЛ ДУУН

Алтан дэлхэйдэ мүндэлжэ,
Амар мэндэ ябахадаа,
Алдарта ойгооринь нүхэдөө
Амаршалдаг нангин ёһо бии.
Хото, хүдөөдэш алгадгүй
Хододоо мантаяа уулзажа,
Зугаа һониноо дуулгадаг
Угаа дүтын нүхэр бии.
Талата нютагайм малшад,
Тарияашад, хүдэлмэришэ хүнүүд
Табин наһаартнай амаршална
Танаа — «Буряад үнэн»!
Танаа — дүтынгөө нүхэрөө
Табин жэлдэ хүндэлжэ,
Сэлмэг һайхан үдэрыетнай
Сэсэгээр шэмэн угтанал.
Барилгаша зоной зэргэдэ
«Буряад үнэн» алхалжа,
Арадай ажахын хүгжэлтэдэ
Аша габьяагаа оруулнат.

Мантан томо барилгануудые
Мантай сугтаа бодхоолсоот.
Алтан шаргал шэниисээр
Ара майлаа бүрхөөлсөөт.
Хэды дорюун амжалта
Эды саг соо туйлагдааб.
Хэды олон зүрхэдтэй
«Буряад үнэн» ярилдааб.
Мянга түмэн хэһэгтнай
Манине илалтада уряалан.
Зоной дорюун дабшалтын
Зориг хүсэлынь болонхой.
Буряадайм сээжэ шэмэгшэ
Багша Ленинэй ордендо
Агуу габшагай ажалаараа
Арадтаяа хамта хүртэлсөөт.
Алдарта ойгоортнай танаа
Амаршалаад, «Буряад үнэн»,
Халуун зүрхэтэй, шударгы,
Залуу ябахытнай хүсэнэбди.

Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Национальна фронтын Центральна Комитедэй Түрүүлэгшэ, Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын консультативна Соведэй Түрүүлэгшэ доктор Нгуен Хыу ТХОДО

Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын Түрүүлэгшэ доктор Хюинь Тан ФАТДА

Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Национальна фронтын эмхидхэгдэһэн алдарта ойн үдэр НФОЮВ-ой Центральна Комитедтэ, Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствада, Урда Вьетнамай тэмсэжэ байгаа бүхы зондо үнэн зүрхэнэй баяр, аха дүүгэй халуун амаршалга хүргэнэбди. Арба нэгэн жэлэй урда тээ мүндэлһэн Национальна сүлөөрэлгын фронт американ империалистнуудта эсэргүү, арад зондо харша сайгон ёһо гуримда эсэргүү, орон дотороо эзэн байха эрхын түлөө баатар габьяата тэмсэлдэнь Урда Вьетнамай арад зоной эмхидхэхы, хүтэлбэрилхы хүсэн болон хододоо тулалдана.

Олониитэеэ баатаршалга гаргажа, үнэн хэрэгэй илалта туйлаха гэһэн шэн зоригоор, хэлбэришэгүй шиидэбэреэр нэбтэрэнхэй Урда Вьетнамай улад зоной тэмсэлые совет хүнүүд ехэ баяртайгаар хаража байдаг. Интернационализмын, мүн дарлагдаһан арадуудай национально-сүлөөрэлгын тэмсэлтэй һаналаа нэгэдэн талархалгын ленинскэ гол ёһонуудта үнэн байдаг КПСС-эй ЦК, Советскэ правительство, бүхы совет арад империалис түримхэйшүүлдэ эсэргүү харюу сохилто хэхэдэнь Индохитадай арадуудые бүхы аргаар сэхэ шууд дэмжэнэ.

Вьетнамай асуудалые шиидхэхэ тон таарамжатай, зүб зүйтэй үндэһэ һуури болохоор, Урда Вьетнамай Революционно саг зуурын правительствын оруулһан долоон пункттай дурадхалые Советскэ Союз шууд дэмжэнэ. Индохитадтахи түримхэй ябуулгаяа США «хизаарлан хорооно» байна гэһэншүү шашалдаагаар дэлхэйн олониитые мэхэлэн

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта).

1921

Bur-Mongoliin Ynen Buriaad-Mongoloi Ynen

Kolkooznig udaarniguudiin kizaariin

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

КОММУНИСТ ХААНАШЬЕ ТҮРҮҮ

Манай отделенидэ коммунист Пётр Гафьятович Халиулин ажалладаг юм. Тракторно-тариан ажалай бригадынхид тэрээнһээ жэшээ абажа, зэргэсэжэ хүдэлхые оролдодог. Хабарай тарилга, ургаса хуряалга дээрэ Пётр Гафьятович нэгэнтэ бэшэ шалгарһан, колхозой болон аймагай чемпионой нэрэ зэргэдэ хэдэн дахин хүртэһэн байха. Жэлэй дүн гаргахада, тэрэ өөрынгөө трактораар 1800 — 2000 гектар зөөлэн хахалалга хэһэн лэ байдаг. Алишье хүдэлмэри дээрэ халаанайнгаа даабари 1,5—2 дахин үлүүлэн дүүргэдэг юм.

Коммунист хүн хододоо түрүү зэргэдэ, хани хүдэлдэг нүхэдтөө жэшээ харуулжа, тэдэнээ дахуулжа ябаха ёһотой гэжэ нүхэр Халиулин тоолодог.

Мүнөө «Беларусь» маркын трактор жолоодоно. Энэ жэлдэ кукурузашадай звено хүтэлбэрилжэ, гектар бүриһөө дунда зэргээр 150 центнер ногоон набша суглуулаа. Тиигэжэ отделениингээ һү һаалиин фермые шэмэтэ тэжээл — силосоор хүсэд хангаа бшуу. Үбэлдөөшье ехэ һүн һаагдаха аргатай.

Нүхэр Халиулин гансата түрүүшүүлэй зэргэдэ гарашоо бэшэ юм. Нилээд оролдолго, хүсэ шадалаа гаргаһан байха. Ленинэй партиин гэшүүн болоходоо бүри урмашажа, коммунистын нэрэ хүндые хухалхагүй, түрүү ябаха үүргэеэ бодото дээрэнь харуулха гэжэ ходо оролдожо ябадаг болоо. Алишье хүдэлмэридэ, ямаршье даабарида тон харюусалгатайгаар хандадаг, нимэ эрилтэ сугтаа ажалладаг нүхэдтөө табидаг. Тэрэнэй хүдэлдэг бригада колхоз, аймаг соогоо түрүүшүүлэй зэргэдэ ороһоор үнинэй. Өөрынь габьяа үндэрөөр сэгнэгдэнхэй. Наймадахи табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ габьяатай байһанайнгаа түлөө Петр Гафьятович Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан байна.

Үшөө нэгэ жэшээ харуулая. Аграфена Цыбикжапова арбан зургаатайдаа һаалишан болоһон юм. Түрүүшээр тэбдээ, тухашараа. Теэд аха нүхэдынь, мэргэжэлтэд, коммунистнууд тэрэнэй хүсэл зоригые дэмжэжэ, бодото туһаламжа үзүүлжэ, ёһотой һаалишан болоходонь туһалаа һэн. Өөрөөшье журамтай, оролдосотой туладаа, богонихон болзорто һаалишанай хүшэр мэргэжэл шудалжа, түрүүшүүлэй зэргэдэ оролсобо.

Хараһаар байтар ургажа эхилбэ. Гурбан жэлдэ удаа дараалан колхозойнгоо һаалишадай мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлбэ. Коммунис партиин зэргэдэ абтажа, бүришье эршэтэйгээр ажаллана. Партиин райкомой, аймгүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотаар, үнэтэ бэлэгүүдээр хэдэн дахин шагнагдаа. Энэ жэлдэшье һайн амжалта туйлажа ябана.

Оролдосотой ажалаараа олондо хүндэтэй болоһон Аграфена Цыбикжапова мүнөө колхозой парткомой, партиин райкомой гэшүүн юм. Колхознигуудһай тэрэниие аймагай Соведэй депутадаар һунгаһан байна.

Коммунист хүн ямаршье тушаалтай, ажалтай байг, нэн түрүүндэ өөрынгөө үүргэ харюусалга мэдэрдэгээрээ бусадһаа илгардаг. Мүнөө нүхэр Цыбикжапова хоёрдохи отделениин һү һаалиин фермэдэ ахалагша һаалишанаар ажаллана. Туйлаһанаараа һанаагаа амардаггүй. Хүдэлжэ байгаад үдэшэндөө һуража, наймадахи класс дүүргэнхэй.

Партийна организациин, коммунистнуудай туһаламжа дэмжэлгээр, өөрынгөө нэтэрүү ажалаар Аграфена Цыбикжапова ахалагша һаалишан болотороо ургаа бшуу. Ажалайнь зам үшөөл ута ха юм.

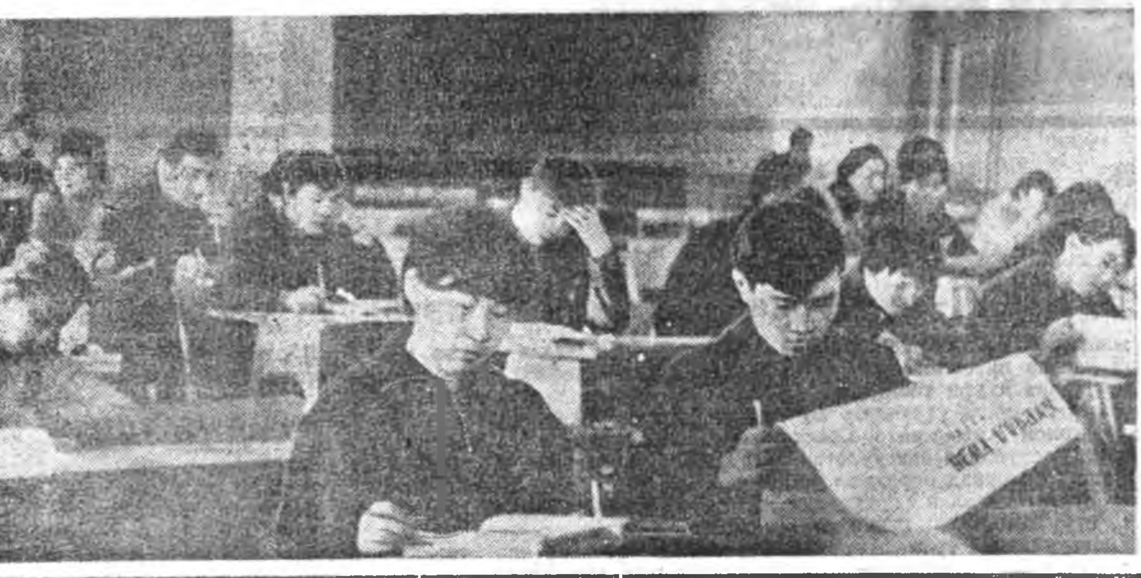
Манай отделенидэ 42 коммунист хүдэлнэ. 17 коммунистнар хонишод, һаалишад, мал адуулагшадаар, 15 коммунистнар механизаторнуудаар ажалладаг. Үйлэдбэриин шухала участогуудта коммунистнуудаа эльгээтэд байхадаа, партийна бюро тэдэнэйнгээ ажалаар ходо һонирходог, туһалдаг юм. Ээлжээтэ партийна суглаанай болоходо, 1—2 коммунистнуудай тоосоо шагнадаг заншалтайбди. Ажал хүдэлмэри, ажаһуудал, ажабайдал тухайгаа хөөрэжэ үгэдэг, нүхэдынь һанамжа дурадхалаа хэлэдэг, хэрэгтэй газартань шүүмжэлээдшье абаха. Имэ нүхэр ёһоной хөөрэлдөөн ехэ туһатай, хүмүүжүүлхы хүсэтэй байдаг, коммунистнуудай үүргэ харюусалга дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ нүлөө үзүүлдэг байна бшуу.

Гэхэтэй хамта, коммунистнуудай түрүү үүргэ бэелүүлхэ, даалгагдаһан ажалайнь түлөө харюусалгыень дээшэлүүлхэ, эдэбхи үүсхэлыень дэмжэн хүгжөөхэ талаар бүхы юумэн манай отделениин партийна эхин организацида хэгдэнэ гэхын аргагүй. Зарим коммунистнууд нийтын хүдэлмэридэ һулаар хабаадуулагдана, тэдэнэртэ саг үргэлжын партийна даабари хүсэд үгтэнэгүй.

Эдэ дутагдалнуудтай саашадаа эбсэхын аргагүй.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэриин үндэһөөр партийна организациингаа дайшалхы шадабарииие бүри дээшэлүүлхэ зорилготойбди.

Ц. САГАЛЕЕВ,
Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой хоёрдохи отделениин партийна эхин организациин секретарь.



Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекын уншалгын зал соо.

Олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дамжуулдаг, пропаганда хэдэг хэрэгсэлнүүд— газетэнүүд, журналнууд, телевидени, радио, информационно агентствэнүүд хадаа шэнэ ёһоной хүниие хүмүүжүүлэн болбосоруулха ехэ, орёо хэрэгтэ суртал бодолой талаар капитализмын ёһо гуримуудтай тэмсэхэ ябадалда партиин хэрэглэдэг хүсэтэ зэбсэгынь болоно.

(Партиин XXIV съезддэ КПСС-эй Центральна Комитедэй тоосоото элидхэлһээ).

Үндэһэн хэлэн дээрэ гарадаг газетэмнай таби наһа наһалба. Манай Буряадай автономито республикаһаамнай шүүд эгэшэ байна. Энэ табин жэл хадаа нилээдгүй ехэхэн үйлэ хэрэгүүдые досоогоо багтаана даа.

Мүнөө манай аймагай ямаршье нютаг ерэгты. Дунда гү, али наймаан жэлэй һургуули, клуб, медицинскэ пункт, библиотекэ гэхэ мэтэнүүд байха. Эдээндэ хэдэн олон багшанар, соёлшод, медигүүд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд хүдэлнэ — хүдөөгэй интеллигенци бии болонхой. Айл бүхэндэ ороболтнай баян дэлгэр байдалтай: элдэбын үнэтэ бараан, радио, магнитофон, мотоцикл болон автомашинатайшье айлнууд яһала олон болоо.

Тээсгэн Санага нютагаар ябажа ерээ һэм. Аймаг соогоо эгээл томо, мяханай мал үдхэдэг шэглэлтэй совхоз эндэ бии юм. Найма мянгаад үхэртэй, адуутай. Энэ һууринда томо гэгшын дунда һургуули бии. Далахай, Ёнгорбой, Шара-Азарга гэдэг нютагуудһаа үхибүүд эндэ ерэжэ һурадаг, хамтадаа 751 һурагшадтай. 1955 онһоо 555 хүбүүд, басагад энэ һургуули дүүргэжэ гараа. Клубтай. Энэ табан жэлэй туршада 400 хүнэй һууритай клуб баригдахаар хараалагданхай, мүнөө һууринь табигдажа эхилээ. Аймаг, республика доторoо суутай Санагын хоорой хүдэлмэрииe хүнүүд һанана бэзэ. Мүнөөшье эндэ

ХҮНДЭТЭ АЛБАН

бэлэдхэл хэгдэжэл байдаг. Санага нютагай дуушад, хатаршадай ирагуу аялгатай дуу, хатар танцыень хүнүүд харахал байха даа.

Мүнөө эндэ олон багшанар, соёлшод, медицинын хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд хүдэлжэ байна. Зуу гарап хүн Санагаһаа дээдэ эрдэмтэй болоһон, Улаан-Үдын болон ороной дээдэ һургуулинуудта 101 хүбүүд, басагадынь, тусхай дунда һургуулинуудта 75 хүниинь һуража байдаг. «Буряад үнэн» газетэдэ үнинһөө хойшо эдэбхитэйгээр бэшэдэг, эндэхи дунда һургуулиин багша Бадма Шойдоковой бэшэһэн «Дархан соло» гэжэ туужын республикын шанда хүртэхэдэнь, бидэнэр сэдьхэлдээ баясажал байнхайбди.

Нийтынгээ ажахын хүгжэхэ бүри эндэхи хүн зоной байдал улам баяжана, ном һудар, газетэ, журнал ехээр уншана. Санага, Утаата нютагуудай айл бүхэн «Буряад үнэн» захижа уншадаг юм. Манай аймагта мянга зуун хүн энэ газетэ захижа уншана, олон хүн бэшэдэгшье. Утаата, Далахайһаа Федор Цыденжапов очерк, зураглал, найруулга, онтохон болон бусадые ходол бэшэжэ байдаг юм. Үлэгшэн нютагһаа Ц-Д. Гармаев, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозһоо Ц. Найданов болон бусад нютагайнгаа һонинуудые мэдээсэдэг, шухала шухала асуудалнуудые табидаг юм.

Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ газетын үүргэ ехэ гээшэ aаб даа. «Буряад үнэн» газетэ табин жэлдэ энэ албаяа хүндэтэйгөөр дүүргэжэ ябана. Анханда бии болоһоһоо хойшо энэ газетэ буряад зониие гэгээрүүлхэ, болбосоруулха, гээгдэлһээ гаргаха ябадалдань сэгнэшэгүй ехэ үүргэ дүүргэһэн байна. Түрүүшээр — хорёод, гушаад онуудта үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал усадхаха хэрэг бэелүүлэлсээ, газетын хуудаһанууд учебник болодог байһан, харша этэгээдүүдые — лама бандинарые, нюдарган баяшуулые усадхаха хэрэгтэ хурса зэбсэг бололсоо.

Олон национальна совет хэблэлдэл адли «Буряад үнэн» газетэ мүнөөшье хүмүүжүүлхы үүргэеэ дүүргэһээр, булад гуурһаа улам хурсадхан, коммунис байгуулалтын хэрэгтэ хаба шадалаа зорюулан дэтэ албаяа хэжэ ябана. Хэблэл гээшэ үзэл талай хүдэлмэридэ ехэ үүргэ дүүргэдэг, хурсэгүүдэйнь нэгэн гээшэ ааб даа. Совет бүлэ газетэ, журнал абангүй байжа шадахаяа бол. Манай аймагта 1000 хүн бүхэндэ 1100 хэһэг газетэ, журнал хүртэнэ.

Бидэ, үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэд, ажалшадай дунда болбосорол хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулхадамнай, хэблэл ехэ туһа хүргэнэ. Социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые гаргаха, ха хэрэгтэмнай газетэ туһалдаг байна. Жэшээ манай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой малшад үбэлдөө мал шахан тарғалуулхэл гаргаад, абаһан уялгааяа бэелүүлхын түлөө сэжэ байна. Хамниин колхознигууд гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэнхэй. Ной энэ үеынхитэй сасуулхада, 16 процентээр ехээр һаагаа, 5 процентээр мяха ехээр абаколхоз эдеэ хоолой зүйл ехээр абаха үндэһэ ри табижа эхилээ. Һүүлэй хоёр-гурбан жэлэйта мал ажалай ехэ барилга хэгдэжэ дүүргэн.

Эндэхи малшад абаһан уялгааяа дүүргэраатай хүдэлжэ байна. Байгша оной ноябрь соо эндэхи малшад малай толгой бүхэниие дээ 1070 граммаар нэмээһэн байна. Арбалэ шахан тарғалуулжа байһан малаа лан шэгнэжэ үзэнэ, һара болоод эсэслэн дүнна. Имэ дүнгүүдээр агитаторнууд, полиматорнууд малшадтай хөөрэлдөө хэнэ. Гадтинн ЦК-гай ноябриин Пленумэй, СССР-эй ховно Соведэй III сессиин материалнуудые до ойлгуулна.

Аймагай бэшэ бэшэ ажахынуудтал адли гэдхэгдэмэл түсэбөөр нийтэ-политическэ хүдябуулагдадаг юм. Ондоогоор хэлэхэдэ, поскэ хүдэлмэриие нэгэ гуримтай-системэтэй зорилготойбди. Лекци уншалга гуримшанхай. Ленинэй ойдо бэлдэлгэһээ эхилээд, һарадаһүүлшын средада хаа хаанагүй лекци боло Энэ үдэр лекторнууд булта гарадаг, хүн лекциин үдэр гэжэ мэдэдэг болонхой. Нийтическэ хүдэлмэридэ нэгэ гурим нэбтэрүүрэгтэмнай хэблэл туһалха бэзэ гэжэ найда

Шэнэ үеын хүниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ бодолой талаар капиталис дэлхэйтэй болосэлдэ хүсэтэ зэбсэг бологшо газетэ, журнал телевидени болон радиогой үүргэ улам дээшэхэ тухайда КПСС-эй XXIV съездын резолтор онсо заагданхай. Мүнөөнэй үе сагтахи үүргэ бэелүүлхын тулада «Буряад үнэн» материалнуудаа улам хурса, улам доботолхы жэтэй, удха түгэлдэр болгожо, партийна орцинуудай хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ ехээр туһалха байһаниинь лабтай.

Партийна газетэнүүдэй хуудаһануудта нистнуудай ажал хэрэг бүришье үргэнөөр, дүүрэнээр харуулагдаха зэргэтэй бэзэ. Коммунуудай эдэбхи үүсхэл бадаруулха, партийна улам шангадхаха, партиин гэшүүн бүхэн долой талаар түгэс болбосоронги, сэбэр сэхэлтэй, үнэхөөрөө политическэ тэмсэлшэ бэтой гээд КПСС-эй XXIV съезд дээрэ онсолон дэглэгдэһэн байгаа. Тиимэһээ партийна орцинуудай, коммунист бүхэнэй ажал хэрэг үргэнөөр, али али тээһээнь улам гүнзэгыруулхыень энэ ойтойнь дашарамдуулан, хүсэхөөр байна.

Түрэлхи хэлэн дээрэ гарадаг большевик 50 жэлэй ойе тэмдэглэжэ байхадаа, ленинциональна политикын бодото бэелэлэй аша гэжэ харанабди. Түрэлхи хэлэн дээрэ газетналнууд, номууд улам улам олоор хэбМанай малшад, адуушад мундарга хүбшын ридэшье ябахадаа ном һудар абажа ябадазистор зүүнхэй буряад дуу хүгжэмөө агааргиноор дамжуулан шагнажа ябадаг лэ.

Имэл даа, мүнөөнэй ажалша хүнэй байдал.

С. БАДМ...
КПСС-эй Захаминай райкомой секре...

ХОДОДОО УНШАДАГ, ХҮЛЕЭДЭГБДИ

Хаража байһан малайнгаа тоо олошоруулха, үүлтэрынь һайжаруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ гэжэ малшан бүхэн оролдодог гээшэ ааб даа. Хайшан гэжэ хүдэлбэл, олон хурьга абаха, ехэ нооһо хайшалхаб гэжэ хонишодшье бодомжолдог, хэжэ байһан ажалдаа оролдосо ехэтэйгээр хандахаһаа гадна, түрүү малшадай дүй дүршэлые халажа абахые оролдодог гээшэбди.

Хараалһан түсэб, даабарияа бодото дээрэнь бэелүүлхын тула бидэ сүлөөтэй сагтаа газетэ, журналда хэблэгдэһэн мэргэжэлтэдэй зүбшэл заабари болон түрүү малшадай дүршэлтэй танилсадаг гуримтайбди. Манайхин арбаад жэлдэ хонидо хүдэлнэбди. Энэ шухала хэрэгтэмнай газетэнүүд нилээд туһа хүргэдэг гэхэдэ, алдуу болохогүй.

Шэнэ ерэһэн газетэ, журналнууд сооһоо үнинэйнгөө танил «Үнэн» газетые һэхэжэ, юртэмсэ дээрэ боложо байһан һүүлшын һонинуудтай, малшадай ажал хэрэгэйнь ямар ябажа байһан тухай уншажа танилсадагбди

Малшадай байдал, ажал тухайнь саб гэмээр бэшэгдэһэн статьянууд газетэдэ гаража байдаг. Жараад оной эхеэр Мухар-Шэбэрэй аймагай суута хонишон Балдама Доржиевагай ажал тухай газетэ үргэнөөр бэшэдэг һэн. Тиихэдэ манай бүлэ хонидо хүдэлжэ эхилһээр хэдыхэн жэл болоод байгаа һааб даа. Тэрэ үедэ дүршэлнайшье багашаг бэлэй. Түрүү хонишоной арга дүршэлые ажалдаа нэбтэрүүлхэ гэжэ оролдохош. Түрүү хонишодой дүй дүршэл, хонин һүрэгые хүгжөөхэ тухай эрдэмтэдэй статьянуудайшье газетэдэ гарахыень ходо адаглажа байгша һэмди.

Манай отарын хонишод түрүүшээр хабарай үедэ хурьга абагшаһэн. Республикын түрүү, дүй дүршэл ехэтэй хонишодой жэшээгээр үбэлэй үедэ хурьга абадаг болообди. Эртын хурьгадай түлжэлгэдэ энэ аргын нүлөө һайнтай байһые бидэ бодото дээрэнь мэдэрээбди. Үбэлэй хурьгад түргэн боргожодог, эхэһээ таһалагдаха үедөө бэеэ хүсэһэн байдаг шуу.

Мүн газетын хуудаһануудта малшадай хоорондохи мүрысөөнэй дүнгүүд толилогдодог. Түсэбэй дүүргэлтын хэр ябажа байһан тухай тобшохон мэдээсэлнүүд республикын алишье нютагһаа байдаг. «Толи», «Хонхын» тусхай хуудаһанууд ехэ һонирхолтойгоор гарадаг гэжэ хэлэхэ байнаб. Эдэ хуудаһануудай хэзээ гарахыень хүлеэн байдаг гээшэбди.

Февраль һарада манай коллективэйшье ажал хүдэлмэри тухай газетэдэ бэшэһэн. Эдэ бүгэдэ хадаа манине ехэтэ уялгална гээшэ. Хонишоднай бүри эршэтэйгээр хүдэлжэ, хараалһан түсэб, даабарияа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын тулада ехэтэ оролдоо. Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ маанад зуун эхэ хонин бүриһөө 110 хурьга абажа түлжүүлээбди. Хонин бүриһөө 3 килограмм нооһон хайшалагдаһан байна.

Хамтынгаа малые үбһэ тэжээлээр бардамаар хангаха гэжэ жэлэй туршада хонидойнгоо эдихэ үбһыень өөһэдөө бэлэдхэжэ абадагбди. Үнгэрэгшэ зун ногооной ургаса яһала һайн байгаа. Даажа абаһан 47 гектар сабшалан дээрэһээ өөһэдынгөө хүсөөр 580 центнер үбһэ хуряажа абаабди. Үбһэ хулһамнай хорёо соогоо оруулагданхай.

Һолоомо һошо, отделениин тоог дээрэһээ талха тарянай зүйл зөөхын тулада энэ жэлдэ манда бишыхан трактор үгтөө. Гар үзүүрэй ажал хэхэдэ ёһоор һайн трактор юм.

Энээнэй ашаар шэбхэ зөөхэ, сабшалан дээрэ тарааха хүдэлмэри мүн урагшатай һайнаар ябаха бэзэ. Үшөө арбаад гектарай сабшалан һайжаруулбал, бүхы сабшалан дээрэһээ 700 центнер үбһэ абахаар хараалнабди.

Манай коллектив ерэхэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 105 хурьга абажа түлжүүлхэ, 3 килограмм 200 грамм нооһо хайшалха уялгатай юм.

Бидэ өөһэдөө техник-үрэжүүлэгшэдээр хүдэлжэ, хонидоо искусственна аргаар хаһа болзортонь үрэжүүлжэ дүүргээбди. Хониднай февраль, март һарануудта хурьгалха юм. Хурьгадай адхарха үедэ совхоз 2-3 хүниие нэмэжэ үгэдэг. Бэшэ үедэнь гэр бүлөөрөөл хүдэлдэгбди.

Хурьгадые 40—40 толгойгоор бүлэг болгон байлгахада, һайн юм. Эхир хурьгадые хамталхадаа хориинһоо дээшэ гаргаагүй һаа дээрэ. Юундэб гэхэдэ, эдэнэй хойноһоо онсо харууһан хэрэгтэй. Һая гараһан хурьгадаа үдэрэй туршада 4-5 дахин хүхүүлдэг, боргожоһон хурьгадаа 3 дахин эхэдэнь табидаг гуримтайбди. Хорёод гара хоноһон хурьгадта талха тарянай зүйл, минеральна тэжээл долёолгожо болоно.

Манай коллектив үбэлжэлгээ һайнаар үнгэргэхэ арга боломжотой. Манай арад СССР-эй 50 жэлэй ойе 1972 ондо тэмдэглэхэнь. Абаһан уялгааяа сүм дүүргэхэ хэрэгтэ хонишоднай өөһэдынгөө хубитые оруулха байха.

Н. ТОГМИТОВА,
Социалис Ажалай Герой,
Хориин совхозой хонишон.

ТОО, БАРИМТАНУУД

★ Республикымнай арба нэгэн аймагта буряад хэлэн дээрэ газетэ хэблэгдэнэ. Тиражынь жэл бүри олошоржо байнхай.

★ 1923 ондо Буряадта 11,5 мянган хэһэгээр оройдоол 7 ном хэблэгдэһэн һаа, 1971 ондо 637 мянган хэһэгээр 131 ном уншагшадта үгтэһэн байна.

★ В. И. Ленинэй 60 зохёол буряад хэлэн дээрэ оршуулагдажа, 226 мянган хэһэгээр хэблэгдээ. Эгээн түрүүн 1924 ондо «Задачи Союза молодежи» гэжэ зохёолынь толилогдоо һэн.

★ Буряад хэлэн дээрэ Пушкин, Лермонтов, Гоголь, Некрасов, Тургенев, Л. Толстой, Чехов, Горький, Маяковский, А. Толстой, Шолохов, Маршак, Шекспир, Шиллер, Фучик болон бусад агууехэ зохёолшодэй эрхим бүтээлнүүд хэблэгдэн гарана.

ҮНИНЭЙМ ҮНЭН ХАНИ

Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэн Д. ДАРМАЕВ:

Би Буряадай гигант — ЛВРЗ-гэй үнинэй хүдэлмэришэдэй нэгэн байһан тула хүдэлмэришэн ангиин ажабайдал, ажалай түрүүшүүл, тэдэнэй һайн һайхан уг заншал тухай уншаха ехэ дуратайб. Тиимэ түрүүшүүл республикымнай промышленностиин хүдэлмэришэдэй дунда тоолошогүй олон. Эдээн тушаа журналистнуудһай уран хурса, үнэншэмэ зүбөөр бэшэгдэһэн очерк, зураглал болон рассказуудые газетынгээ хуудаһануудта ходо толилжо байг лэ!

Юһэдэхи табан жэлэй үедэ техническэ дэбжэлтын түлөө тэмсэл хэзээ хэзээнэйхиһээ ехээр дэлгэрхэнь. Наука, техникын шэнэ туйлалта, үйлэдбэриин түрүү арга үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Эдэ бүгэдэ тушаа газетэдэ ходо бэшэжэ байха гээшэ манай журналистнуудай шухала зорилго гэжэ һананаб. Үшөө тиихэдэ хүдөө ажахые хүгжөөхын түлөө тэмсэлдэ промышленна предприятинуудай коллективүүд хубитаяа ехээр оруулна. Энэ хүдэлмэри тухай мартажа болохогүйл.

***

Үдын совхозой үнинэй һаалишан Д. ЖАМСУЕВА:

— Барга харанхы сагта түрэһэн минии үеын хүнүүдтэ багадаа эрдэм номдо һураха арга байгаагүй. Совет засагай тогтожо, соёл гэгээрэлэй хубисхалай эхилхэдэл, арба һайса гарашаһан хойноо ехэ напатанай һургуулида ябажа, үзэг бэшэг мэдэхэ болоо һэм.

Үзэг холбожо шадахал болоһонһоо хойшо «Бурят-Монголой үнэн» газетые уншажа һураһан хүн гээшэб.

Тиигэжэ «Буряад үнэн» газетэ нюдыемни нээжэ үгэһэн нүхэрни гээд хэлээ һаам, алдуу болохогүй гэжэ һанаха байнаб.

Газетын тэбхэр таби наһа гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, редакциин хүдэлмэрилэгшэдые, уншагшадые амаршалха зуураа, хэдэн захяа хэлэхэ байнаб. Түрүү һаалишад, малшадай ажал хүдэлмэри, дүй дүршэл, ажабайдал тухайнь бүри һониноор, уран хурсаар бэшыт. Мүн залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ, архиншан, хаарташантай тэмсэхэ тухай шанга шанга статьянууд газетын хуудаһанда ходо гаража байг лэ.

Хори.

Цокто НОМТОЕВ

АГУУ ХЭРЭГТЭ УРЯАЛАГША

Үнэн юумэ үнөөрөө.
Үнэгэн малгай үһөөрөө.
(Арадай аман үгэһөө)

Улаан туг налбуулан мүндэлөөш,
Буряад хэлээр зугаалан жагсааш,
Агуу Ленинэй һургаал нэбтэрүүлээш,
Ажалша зониие социализмда зоригжуулааш,
Коммунис партиин зэбсэг гэгдээш,
Хүдөө нютагуудтаа хододоо хүлеэгдээш,
Ангиин тэмсэл соогуур шуумайгааш,
Арад олоноо гэгээрүүлэн оролсоош,
Совхоз, колхоз, завод байгуулалсааш,
Социалис мүрысөөндэ урин эмхидхээш,
«Буряад үнэн» манай газетэш,
Табин жэл соо бэхижэн мандааш!

***

Сэсэн һүбэлгэн үнэншэ бэшэгшэдтэйш,
Сэдьхэл дүүрэн ажалша уншагшадтайш,
Хүдэлмэришэн, таряашан бултантай золгоноош,
Жүүгэд, хүгшэдтэй голонгүй хөөрэлдэнэш,
Улаан-Үдэһөө үглөө бүри мордоноош,
Уужам Буряадтаа хаа хаанагүй хүрэнэш,
Угаашье һонин дүршэл тараанаш,
Уран зохёолой абдар асарнаш,
Гадаада, дотоодын һонин дуулганаш,
Гашай, зарлиг һургаал дутаанагүйш,
«Буряад үнэн» бултанай газетэш,
Большевик хэблэлэй эхишэ түүхэтэйш!

***

Соёлой хубисхал мандуулалсан хабаадааш,
Социалис ажал байгуулалсан ерээш,
Арюун хэрэг хамгаалалсан орсоош,
Ангиин дайсадтай тэмсэн бэдсоош,
Декадын үедэ Москва ошолдоош,
Дайта жэлнүүдтэ фронтоор ябалсааш,
Бүхы захиралта аржытар харуулнаш,
Бүлэ бүхэндэ баяр асардагши,
Баран уншагшадаа коммунизмда уридагши,
Буряад хэлээ баяжуулан дэлгэрүүлдэгши,
«Буряад үнэн» бали намтартайш,
Буряад орондоо бодото габьяатайш!

***

Хорин дүрбэдэхи съездын гэрэлтүүлһэн
Холын саашанхи харгын арюун.
Хүн түрэлтэнэй хүсэл бэелүүлһэн
Коммунизмда уряалһан комнолш дорюун.
Энэ үеын илалтаһаа гээгдээгүйш,
Эрдэм, техникэ идхан дэмжэнэш,
Аха дүүгэй холбоо бэхижүүлээш,
Арюун дардам замда орсоош,
Жэшээ түхөөдэг «Правдын һурагшаш,
Жагсаалда дахуулдаг олон дүүнэртэйш,
«Буряад үнэн» үндэрөөр сэгнэгдэбэш,
Бэшэгшэд, уншагшадтаа омогорхол түүрээбэш!



ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нэгэдэхи табан жэлэй гурбада... лэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө бүгэд... дай тэмсэл дэлгэрүүлээ гэһэн уряатай плакат.

ГАЗЕТЫМНАЙ ТҮҮХЭҺЭЭ

1933 он. «Хубисхал» коммуна Сэлэнгын аймаг дотор... дээжэ ажахынуудай нэгэн болоод байһан. Хамтын ху... таряа тариха, адууһа мал үсхэбэрилхэ талаар һайн... шээ харуулжа эхилһэн түүхэтэй. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус... хын сеялкэшэд хабарай тарилгын урда тээхи харалган д...



...рят-Монголой
...ҮНЭН

№ 185 (7165)
июлиин
14
четверг
1955 он

БУРЯАД ҮНЭН

1971

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

ГАЗЕТЭ БА ЗОХЁОЛШО

...национальна полити-
...зорилгые амжалтатай-
...э ороһон сагһаа хойшо
...эн дээрэ газетэнүүд
... эхилээ юм. Тиин та-
...рда тээ, 1921 оной де-
...дэ, «Шэнэ байдал» гэжэ
...аар нэрлэгдэһэн нии-
...лта газетэ анха түрүүн
...жэ мэдэнэбди. Тиигэжэ
...шан түмэнэй дунда Ком-
...ин национальна полити-
...асагай декредүүдые нэб-
... арад зониие гадаа-
...хэг түримхэйшүүлдэ
...ютоодын контрреволю-
... тэмсэлдэ элсүүлхэ хэ-
...ар ехэ үүргэ дүүргэһэн
...Шэнэ байдал» газетэдэ
...ондо Д. Р. Намжилоной
...үлэг толилогдоо бэлэй.
...923 ондо энэ газетэ
...олой үнэн» болгогдожо,
...ые социалис байгуулал-
...аргы дээрэ гаргаха, тэ-
... гэгээрэлые түргэнөөр
...индустриализацилга бо-
... ажал байгуулха яба-
...м зорюулагдаһан байна.
...зохёолшодой түрүүшын

шүлэгүүд энэ газетэдэ олоор гаража эхилээ һэн. Илангаяа Ленин багшын наһа бараһанай шаналалда олон шүлэг бэшэгдэһэн байгаа. 1926 ондо Дамба Дашинимаевай «Ленин нүгшэбэ» гэһэн түрүүшын шүлэг хэблэгдээ. Хоца Намсараев, Ц. Дон, Бавасан Абидуев, Ж. Балданжабоной шэнэ шэнэ шүлэгүүд хойно хойноһоо гарагша һэн. Удаа дараалан Бато Базарон, Цокто Номтоев, Шираб Нимбуев, Д. Мадасон болон бусад бэшэжэ эхилээ. Тэдэнэр барагсаан шахуу хүдөө багшанар ябаһан, гиигээд газетын редакцида ерэһэн шуу.

Тэрэ үедэ бүлэг зохёолшодой зүгһөө «Алсагар Мархайн үгэ» гэжэ шог ёгто фельетон зоной дунда айхабтар ехэ һонирхолтойгоор хүлеэгдэдэг һэн. Уншагшад Алсагар Мархайе үнэхөөрөө бодото хүн гэжэ һанадаг, тэрэнэй нэрэдэ олон бэшэгүүд ерэдэг, айлшалжа ерэхыень нютаг нютагуудһаа уридаг, тэрэниие «хараһаншье», тэрээнтэй «хөөрэлдэһэншье» улад бии болоо һэн.

Мүн энэ 1931 оной хабар минии түрүүшын шүлэг «Бурят-Монголой үнэн» дээрэ толилогдоһон байна. Тэрэ үедэ редакциин хүдөө бэшэгшэдэй таһагые даадаг байһан Жамьян Балданжабон тэрэ шүлэгыем толилоод, урмашуулһан бэшэгтэйгээр Элхи нютагтам эльгээхэдэнь, бүришье ехээр баярлааб.

Иигэжэ түрүүшынгээ зохёолнуудые анха газетын хуудаһан дээрэ хэблүүлһэн, анха газетын редакцида хүдэлжэ, зохёолой дүй дүршэл олоһон уран зохёолшод бидэнэрэй дунда олонхимнай болоно.

Юрэнхыдөө Буряадай уран зохёолшодые анха ургуулха, тэдэнэрые улас түрын, уран һайханай талаар болбосоруулха, тэдэнэрые партийна, интернациональна үзэл сурталаар хүмүүжүүлхэ, мүн эмхидхэлэй талаар уран зохёолшодой холбоое бүхэжүүлхэ ябадалнуудта «Бурят-Монголой үнэн» газетын үүргэ угаа ехэ байһан, байһааршье.

Дайнай урда тээ буряад хэлэ бэшэгэй хүгжэлтэдэ, илангаяа уран зохёолой хэлэнэй баян, сэбэр байха хэрэгтэ, зохёолнуудай удха болоод маягуудые үндэр дээрэ табиха ябадалда онсо анхарал табигдадаг һэн. Эдэ шухала хэрэгүүдтэ манай газетэ ехэ оролдолго гаргаһан байха. 1934 ондо болоһон Буряадай уран зохёолшодой нэгэдүгээр съездын үеэр эмхидхэлэй асуудалнуудта, уран зохёолой саашанхи дэбжэлтын зорилгодо зорюулагдаһан статьянууд, һанамжанууд толилогдоһон байха.

Манай уран зохёолшодой I съезд дээрэ ВКП (б)-гэй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь М. Н. Ербановай хэлэһэн дэлгэрэнгы үгэ хэблэгдэжэ, буряад зохёолой саашанхи хүгжэлтын үндэһэн хараа табигдаа һэн. 1939 ондо буряад бэшэгые латын алфавидһаа ород бэшэгэй маягта оруулжа, хэлэ бэшэгые саашадань баян нугархай болгохо хэрэгтэ «Бурят-Монголой үнэн» сэгнэшэгүй ехэ үүргэ дүүргэһэниинь элитэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ «Бурят-Монголой үнэн» өөрынгөө хуудаһануудые сум фронтын хэрэгтэ зорюулна. Уран зохёолшодой холбоон олохон зохёолшодоо Улаан Армида мордохуулһаншье һаа, үлөөшэ бүхы зохёолшодоо газетэнүүдэй редакцинуудта эльгээһэн юм. Тиигэжэ Хоца Намсараев, Дарижаб Дамдинов, Аполлон Шадаев, Семён Дунаев, мүн би редакцида дайнай түрүүшын үдэрнүүдһээ хүдэлөө һэмди. Гадна дайнда мордоһон нүхэднай — Жамса Тумунов, Цокто Номтоев, Константин Брянский, Данри Хилтухин, Дольён Мадасон, Бато Базарон болон бусад — газетэтэеэ холбоо барисаагаа алдаагүй, дайнай гал соо шэрээһэн байна. Энэ шэрүүн үе сагта хэблэл газетын болоод уран зохёолшодой гол зорилго хадаа фронт тыл хоёрой бата холбоо барисаае улам бүхэжүүлхэ, «Бүхы хүсэеэ — фронтдо!» гэһэн ниитэ уряа доро ажаллаха ушар байгаа.

Юрэ дайнай үеын «Бурят-Монголой үнэнэй» хуудаһануудые ираад үзэгты, уран зохёолшодой шүлэгүүд, дуунууд, очеркнууд болон рассказуудай, публицистическэ хурса статьянуудай толилогдоогүй номер гэжэ тон хомор байха. Илангаяа нэгэ ушарые онсо тэмдэглэмээр Дайнай хатуу шэрүүн он жэлнүүдтэ юрэ манай арад түмэнэй оюун бэлиг орьёлжо гараа һэн. Аймаг, колхоз бүхэнһөө, үйлэдбэриин предприятинуудһаа юрын ажалшад уран үгөөр бэшэһэн тэмдэглэлнүүдһээ эхилээд, очерк, шүлэгүүдые олоор эльгээгшэ һэн. Тиихэдэ фронтһоо манай эрэлхэг сэрэгшэд доботолгодо орохынгоо урид бэшэһэн патриотическа халуун үгэнүүдһээ эхилээд, дайсаниие үзэн ядаһан зэбүүрхэлтэ шүлэгүүд, түрүүшынгээ илалтын амта шэмтые бүйлууһан баатарлиг дуунууд хүрэтэр эльгэ зүрхэнэйнгөө халуун эрмэлзэлэлые, мүн инаг дуранайнгаа уянгата мүрнүүдые газетээр дамжуулан элбэгээр эльгээгшэ һэн.

Гадна манай газетэдэ «Сатирын булан» саг үргэлжэ гарадаг байгаа. Немецко-фашистска нохосуудые нэрбэн харбаһан Хоца Намсараев, Аполлон Шадаев, Семён Дунаев болон минии шүлэг бадагууд, Цыренжаб Сампилов, Георгий Павлов болон Филипп Балдаевай зураг хүрэгүүд олоор гарагша һэн.

Дайнай һүүлээр, арадай ажахые һэргээн бодхоохо ажалай ехэ баатаршалгын үеэр, Буряадай мэргэжэл түгэс болоһон, үе сагай халуун шулуу дэлёоһон зохёолшодоймнай үлэмжэ томо, үлэмжэ хурса поэмэ, роман, пьесэнүүдэй, боти боти номуудай хойно хойноһоо гаража эхилээшье һаа, манай зохёолшод түрэлхи «Үнэнтэеэ» холбоо барисаагаа улам батажуулһаар ерээ. Мүнөө «Буряад үнэнэй» хуудаһанууд дээгүүр романай, туужын, поэмын хэһэгүүд үргэнөөр толилогдодог болоо. Гадна хэблэгдэдэг рассказ, очеркнууд, шүлэг, дуунуудай удхынь, уран мэргэжэлэйнь жэшэшэгүйгөөр гүнзэгырһые уншагшад өөһэдөө харана. Мүн публицистическэ үгүүлэлнүүд, номой шэнжэлэлнүүд, шүүмжэлэлнүүд, уран зохёолой хүгжэлтын үндэһэн асуудалнууд тушаа статьянууд үгы гэжэ хэлэхээр бэшэ.

«Буряад үнэн» газетын редакцида мүнөөшье олон залуу зохёолшод ажаллаһаар. Тэдэнэр аха нүхэдэйнгөө газетэдэ хүдэлдэг байһан заншалые, тэдэнэй дүй дүршэлые саашадань үргэлжэлүүлжэ байха юм. Мүнөө манай бүхы уран зохёолшод газетын зүгһөө өөһэдынгөө зохёолой ажалда туһа дүхэм абажа байдаг юм. Уран зохёолшод редакциһаа даалгабари абажа хүдөө нютагуудаар ябадаг, ажалай түрүү дүршэлнүүдые бүгэдын анхаралда уран үгын аргаар нэбтэрүүлдэг байна.

Газетэ ба зохёолшо! Энэ гаршаглал хэзээдэшье балархагүй, эхир хоёр шэнги хэзээдэшье таһаршагүй байха юм.

Энээниие буряад хэблэлэй табин жэлэй түүхэ намтар батаар гэршэлжэ үгэнэ.

Цэдэн ГАЛСАНОВ,
уран зохёолшо.

...АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

...УБЛИКЫН ХЭБЛЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ ...БУРЯАДАЙ АССР-эй КУЛЬТУРЫН ГАБЬЯАТА ...ЛМЭРИЛЭГШЭ» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

...икын хэблэлэй хүгжэхэ хэрэгтэ аша габьяатай байһанайнь ...ряадай **АССР-эй культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ»** гэ... нэрэ зэргэ иимэ хүнүүдтэ олгохо.

...ва Сержуня Иннокентьевнада — «Буряад үнэн» газетын промышленность болон барилгын таһагые даагша.

... Василий Тихоновичтэ — Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй дэргэдэхи хэблэлэй управлениин республиканска типо...арлан хэблэгшэ.

...рова Долгор Жугдуровнада — «Буряад үнэн» газетын ре... пропагандын таһагые даагша.

...ва Надмит Цыреновнада — «Буряад үнэн» газетын ре...корректор.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Секретарь К. МАСЛОВ.

...дэ, Соведүүдэй байшан. 1971 оной декабриин 20.

...АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

...УБЛИКЫН ХЭБЛЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ ...АЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ...НДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

...э үни удаан саг соо ...ехэтэйгээр хүдэлһэнэйнь ...уряад үнэн» газетын ба ...лэн дээрэ гараһан боль...лэлэй 50 жэлэй ойтой ...улан, Буряадай АССР...но Соведэй Президиу...**элэлэй грамотаар** шаг...

...в Жамьян Бадмаевичые ... аймагай «Шэнэ Үдэ» ...едакторай орлогшо.

...ов Цыден Гомбоевичые ...тын аймагай «Улаан Сэ...» ...етын редакторай орлог...

...уев Сымжит Базарови... ...элэнгын аймагай XX ...ын нэрэмжэтэ колхозой ...үдөө бэшэгшэ.

...ва Очигма Гомбоевнае — ... аймагай Үльдэргын дун...лиин багша, хүдөө бэ...

...илов Георгий Цырено... «Буряад үнэн» газетын ... соёлой ба һургуулиин ...даагша.

...ова Цырен-Дулма Цыре... — «Буряад үнэн» газе...й корреспондент.

...лов Борис Андриянови... ...Буряад үнэн» газетын ...орреспондент.

... Антонида Алексеевнае ...дай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи хэблэлэй управлениин республиканска типографиин верстальщик.

Мункоев Пётр Павловичые — Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи хэблэлэй управлениин республиканска типографиин цинкограф.

Намжилов Мижит-Цырен Дарижаповичые — «Буряад үнэн» газетын литературна хүдэлмэрилэгшэ.

Сухарева Любовь Павловнае — Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи хэблэлэй управлениин республиканска типографиин линотипистка.

Хайдуров Леонтий Яковлевичые — «Буряад үнэн» газетын штатнабэшэ фотокорреспондент.

Халматов Иннокентий Баторовичые — Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи хэблэлэй управлениин республиканска типографиин ахалагша наладчик.

Цыренжапова Нина Банзаргашеевнае — Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи хэблэлэй управлениин республиканска типографиин линотипистка.

Цыремпилов Бадма Тибашкеевичые — «Буряад үнэн» газетын редакциин информациин таһагые даагша.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Түрүүлэгшэ Б. СЕМЁНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Секретарь К. МАСЛОВ.

...дэ, Соведүүдэй байшан. 1971 оной декабриин 20.

ГАЗЕТЫМНАЙ ТҮҮХЭҺЭЭ

...э Союзай Геройнууд — ма...

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда фашис Германиие илаһаар 20 жэлэй ойе совет хүнүүд үргэнөөр тэмдэглэһэн. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: дайсадтай эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэһэн Буряадаймнай хүбүүд, Советскэ Союзай Геройнууд (зүүн гарһаа) И. Истомин, И. Потехин, Б. Ринчино.

●

1959 ондо республикымнай хонишодой урда табигдаһан харюусалгатай зорилго энэ плакат дээрэһээ эли тодоор харагдана. Манай хонишод тэрэ сагһаа хойшо жэл бүхэндэ ехэ амжалта туйлана. Хониной нооһо, мяха гүрэндөө ехээр худалдана.

республикымнай 1959 ондо 250 мянган хони таргалуулжа, гүрэндөө худалдаха

Хори гаран онуудта Агада комсомолой райкомдо хүдэлжэ байхадаа, «Залуу малшан», мүн «Бурят-Монголой үнэн» газетэнүүдые комсомол-залуушуулда захиулжа, уншуулжа байха, элдэб статья, заметкэнүүдые бэшэжэ байха даабаринуудые үгэдэг һэмди. Баһа тэрэ үедэ «Эрдэм ба шажан» гэжэ нэрэтэй журнал буряад хэлэн дээрэ гарадаг байгаа. Энэ журналые арад зон, залуушуул, багшанар ба бусад эдэбхитэд ехэл һонирхожо уншагша һэн.

«Буряад үнэн» газетэмнай 50

НИИТЫН ХАБААДАЛГААР

жэл соо парти ба правительствынгаа ябуулжа байгаа политика ба хэрэг ябуулгыень арад түмэндөө хүргэн ойлгуулдаг, Буряад орондо социализм байгуулха заабари хүтэлбэринүүдыень бэелүүлхэ хэрэгтэ туһалалсажа байдаг, республикынгаа экономико, соёл культура, искусство, арадай гэгээрэл хүгжөөхэ зорилгонуудые ойлгуулан нэбтэрүүлхэ, дутуу дундануудые шүүмжэлэн усадхаха хэрэгтэ нугаршагүй сэхэ шугам баримталһан, коммунис ёһоной хэблэлэй шэнжэ шанарые, удха, түүхые харуулжа шадаа гээшэ.

Буряад хэлэн дээрэ бэшэжэ эхилээшэд — искусство, литературын ажал ябуулагшад, һургуулиин багшанар, хэблэлдэ, газетэнүүдэй редакцида хүдэлжэ байгаа олон тоото журналистнууд, хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэд элдэб зүйлэй темэнүүдтэ статья, заметкэнүүдые, шүлэг, рассказуудые бэшэжэ һураха түрүүшынгээ туршалгые «Буряад үнэн» газетын хуудаһан дээгүүр хэблэжэ эхилдэг байгаа юм. Тиигэжэ тэдэнэр бэшэһэн юумэеэ улам шадабаритайгаар, хэлэ найруулгыень һайнаар, литературна хэлэнэйнгээ ёһо заршамые баримталан бэшэжэ, хэлэжэ һурана ха юм.

Мянга түмэн уншагшадай дундаһаа хэды шэнээн олон хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэд гарана гээшэб. Тэдэнэй газетэдээ саг үргэлжэ материалнуудые эльгээжэ байхадань, «Буряад үнэн» газетэмнай тэдэниие толилон гаргажа, уншагшадай һанаа сэдьхэлые дүүрэн хангажа байдаг. Газетэдэ бэшэжэл байдаг хүдөө бэшэгшэд олон юм байна. «Табяад жэлдэ таһалгаряагүй уншанаб, бэшэнэб» гэжэ тусхайта пенсионер Д. Мункоев бэшэнэ. «Энэ үнгэрһэн» 35 жэл соо «Буряад үнэн» газетынгаа хуудаһануудта нютагайнгаа һонинуудые хаба шадал соогоо ходо-доол бэшэжэ байдаг, һонирхон уншадаг хүнби» — гэжэ хүдөө бэшэгшэ Б. Шоёнов «Газетын габьяа ехэ» гэһэн статья соогоо дурдана. Газетэ хадаа журналистнуудай, штатнабэшэ корреспондентнүүдэй, хүдөө бэшэгшэдэй хамтын хүсөөр бүридэжэ гарадаг байна. Гэбэшье олон тоото хүдөө бэшэгшэдэй аша туһань бүришье ехэ. Эдэнэй дунда үни удаанай ходол бэшэжэ байдаг хүдөө бэшэгшэд олон, һаянайшье бэшэжэ эхилһэн хүнүүд олон ааб даа.

Богонёор хэлэхэдэ, «Буряад үнэн» газетэ хадаа гансал журналистнуудай хүсөөр гарадаг бэшэ гэжэ ойлгогдоно. Ушарынь юуб гэбэл, тус газетын номер бүхэндэ олон тоото хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй статья, заметкэнүүд толилогдожо байдаг гээшэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ залуу үетэн олоороо бэшэдэг болоо. Газетэ хадаа штатнабэшэ олон хүдэлмэрилэгшэдэй хүсөөр бүтэхэ ёһотой гэһэн багша Ленинэй, Коммунис партиин заабари хэрэг дээрээ бэелүүлэгдэжэ байна.

А. АЮРЗАНАЙН,
РСФСР-эй габьяата багша.

УНШАГШАДАЙ БЭШЭГҮҮДҺЭЭ

МНР

Буряад ороной ажалшан арад түмэниие Коммунис партиин үнэн үгөөр зоригжуулан хүмүүжүүлэгшэ «Буряад үнэн» газетын хахад зуун жэлэй ойе бидэ Монгол ороной уншагшадшье баһал омог баяртайгаар угтанабди.

Би Монгол ороной жиирэй нэгэ ажалшан хүм. «Буряад үнэн» сониниие һүүлэй 5 жэл соо ходо захижа уншанаб. Тэндэ толилогдодог материалнууд һонирхолтой байдаг. Минии мэдээ, дуулаагүй олон юумэнүүдые танилсуулна, шэнэ һайн һанал бодол түрүүлнэ. Тиимэ хадань тус сониндо би дуратайб, баяртайб.

«Буряад үнэн» орон доторoo боложо байһан һонинуудые, Буряадай республикын ажахын, соёл культурын хүгжэлтэ, түрүүшүүлэй эрхим дүй дүршэл, ажалай амжалтанууд тухай үргэнөөр мэдээсэнэ, уран хурсаар бэшэнэ. Мүн социалис оронуудай хүгжэлтэ, ажалшан арадайнь байдал һуудал тушаа, хүдэлмэриин амжалта илалтанууд тухай тус газетын хуудаһануудта гаража байдаг. Эдэ бүгэдэ бидэниие, монгол уншагшадые зоригжуулна, баясуулна.

Манай аймагай ажалшад 1971 оной ажахы, соёл культурые хүгжөөхэ түсэбөө болзорһоонь 10—20 хоногоор урид дүүргэхын түлөө шармайн оролдожо байна. Аймагаймнай ажахын нэгэдэлнүүд, бригада, сууринууд үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлдэнхэй. Мал тарган, байра болон тэжээлээр бүрин хангагдаһан байна.

Амгалангийн ЦООЖ,
МНР-эй Үмнэ губиин аймагай «Социализмын зам» нэгэдэлэй ажалшан.

АГА

«Буряад үнэн» минии эгээл дуратай, ходо уншадаг газетэмни. Энэ газетые 1930-аад онһоо эхилэн, мүнөө хүрэтэр жэл бүри захидагби. Тус газетэдэ толилогдоһон түүхын, уран зохёолой болон бусад шухала материалнуудые абажа, тусхай хабтаһанда суглуулжа хэрэглэдэгби.

1960 онһоо хойшо «Буряад үнэн» газетэдэ элдэб асуудалнуудаар өөрынгөө бэшэһэн 70 гаран бэшэгүүдые толилуулһан байнаб.

«Буряад үнэн» газетые манай Һүдэнтэ нютагайхид 1971 ондо 23 айл захидаг байгаа. Мүнөө ерэхэ жэлэйхидэ 44 хэһэг захигдаба. Колхозой гэшүүд Нима Жамьянов, Миғэб Паршинов, Андари Раднаев, Бато-Мүнхэ Цыбенов, Аюши Жамсаранов болон бусад «Буряад үнэнэй» үнинэй уншагшад юм. Эдэнэр ябаһан лэ газартаа түрэл газетээ абажа ябадаг, эхинһээнь адаг хүрэтэр уншадаг зон.

Б. НАМСАРАЙН.

УСТЬ-ОРДА

Үшөө эхин класста һуража байхадаа «Буряад үнэниие» уншажа захалһанби. Ехэнхидээ дүрбэдэхи хуудаһанда гарадаг онтохо, шог ёгто үгүүлэл, таабари, рассказ гэхэ мэтые уншажа, ехэтэ баясагша һэмби. Тэрэ сагһаа хойшо түрэл газетэтэеэ хахасанагүйб.

Багшалжа байһан һургуулидамнай һаа ондоо буряад байхагүй. Тиигэбэшье жэл бүри «Буряад үнэндөө» захил хээд, хаһа сагтань абажа байдагби. Суглуулһан таабари, дуунууд болон зохёоһон шүлэгүүдни саг үргэлжэ гаражал байдаг. Тиихэдэнь ехэтэ баясадагби.

Үхибүүдэй уһан буряадаар хэлэжэ һурахада илангаяа ехэ туһа хүргэдэг. Тиимэһээ ябаһан ошоһон газартаа «Буряад үнэндэ» олоор захил хүүлэжэ байхыень дурадхадагби.

Ф. МАНЖИХАНОВ,
Эрхүүгэй областиин Боохоной аймагай Воробьевско найман жэлэй һургуулиин багша.

...НАЙ ТУҺАЛАГШАД

●

ҺЭНИНТОЙЛ ОДО ...АЙГША

— Ринчин Цыденыч гү? Мэндэ амоор. Зай, һониноо хөөрыт даа, газетэдэ гаргамаар нэгэ юумэтэйл байгаа ёһотойт, — гэжэ байгаад лэ телефонойнгоо трубка руу дээрэ дээрэһээнь дарьяса табихадашни:

— Аа, байха байха, бага хүлеэд гэгты. Үсэгэлдэр нэгэ конверттэйхэн юумэ почтоор ябуулжархёо һэм. Абаха байхат. Зай, нэгэ бишыхан юумэ бэшэжэ абашаха гүт? — гээд абаһаар харюусаха.

Иимэ хөөрэлдөөн Ринчин Цыденович редакциин хүдэлмэрилэгшэд хоёрой хоорондо хирэ хирэ боложол байдаг. Ямаршье сагта тэрээндэ хонходоо хада, заатагүй ямар нэгэ һонин дуулгаһан лэ байха. Юрэдөө, аймагай ямар нэгэн нютагта гү, али ажахыда болоһон һүүлэй һониниие дуулангүй, хэзээдэшье мэдээсэхээр бэлэн һуудаг хүн ха юм даа. Бэлэн һуудаг гэхэдэ баһа хайшааб. Редакциһаа хүн хонходоно бээз гээд хүлеэжэ һууха тэсэбэри тэрээндэ байхагүй. Шэнэ юумэ дуулаһан, хараһан сасуул дары түргэн найруулан бэшээд, почтоор гү даа, али таниха хүнүүдэй дайралдаа хадань, редакцидамнай ябуулжархидаг иимэ шанга журамтай хүдөө бэшэгшэ гээшэ.

Ринчин Цыденович Цымпилов хадаа угаа түргэшэ, хайшан гээл һаа юумэ дары бүтээгээдхихэ гэжэ бододог, урагшаа һанаатай, хэһэн юумэндээ харюусалгатай, шанартань, тухандань тэрэнээ хүргэхэл гэжэ хэзээдэ оролдожо ябаха даа.

— Багаһаал тиимэ хүн юумэ һэн даа. Тэрэл зангаа алдаагүй бэ даа? — гэжэ Ринчин Цыденовичэй үхибүүн гэхээр ябахадань хүдэлмэридэ абаһан нэгэ үбгэжөөл һонирхоо һэн.

Арбан зургаатай ябахадаа Хориин аймагай «Улаан туяа» газетын типографиин үзэг холбогшо (наборщик) боложо ороһон байгаа. Тэрэл үеһөө газетэ гээшэ хаиган гэжэ бүридэдэг юм гэжэ һайн мэдэхэ болоһон, өөрөөшье шидахи зэргээрээ тэрээндэ юумэ бэшээдшье туршаһан хүнби гэжэ Ринчин Цыденович мүнөө хөөрэжэ һуудаг.

Наборщик, печатник, типографиие даагша — эдэ бүгэдэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда мордотороо шудалһан мэргэжэлнүүдынь. Хэблэлэй хэрэг һайн мэдэхэ болоһон, ухамайлан шудалһан байбашье һаа, Совет Армиин зэргэһээ табигдахадаа, тэрэ хуушан хүдэлмэридөө бусажа шадаагүй. Коммунист хүн һэн туладаа, партиин ошо гэһэн газартань ошожол хүдэлхэ ушартай бологдоо һааб даа.

Колхоздо, сомоной Соведтэ, партийна органуудта хүдэлжэ, ехэ, бага тушаал даажа, албанай алибаа хэрэг шиидхэжэ, сүлөө забгүй ходо ябаашье хадаа, Ринчин Цыденович газетэдэ бэшэхэ ниитынгээ уялга ойрохон зуурашье орхижо үзөөгүй юм. «Р. Цымпилов» гэһэн гар табилгатай материал «Үнэнэй» хуудаһанда гаралсаад лэ байха. Илангаяа КПСС-эй Хориин райкомдо, һүүлээрнь партиин Хэжэнгын райкомдо хүдэлмэрилжэ байхадаа, манай «Буряад үнэн» газетын редакциин хүдэлмэридэ тон эдэбхитэйгээр хабаадалсана. «Манай эдэбхитэй хүдөө бэшэгшэ» гэжэ редакциимнай хүдэлмэрилэгшэд Ринчин Цыденовичые магтан нэрлэдэг.

Сэхыень хэлэхэдэ, бидэ энэ нүхэртөө иимэ, тиимэ юумэ бүтээжэ үгыш даа, тэрээнтэй хөөрэлдэжэ, газетэдэ үгыень толилуулха арга бэдэрыш, тэрээндэ статья бэшүүлжэ эльгээгыш гэхэ мэтээршье хандаха ушаар нэгэнтэ бэшэ гарадаг гээшэ.

Манай эдэбхитэй хүдөө бэшэгшэ Ринчин Цыденович Цымпилов мүнөө КПСС-эй Хэжэнгын райкомой таһагые даагшаар хүдэлнэ. «Буряад үнэн» газетэтэеэ холбоо барисаагаа заашье таһалдуулхагүй гэжэ оролдожо ябадагтань бидэ баярлан, сэдьхэлээ ханан хүндэлдэгбди. Эдэбхитэй туһалагшымнай ульгам гүйсэтэй гуурһан хурдан зандаал байг лэ гэжэ юрөөхэһөө ондоо ямар хүсэл байлтайб.

Г. ЦЫРЕТОРОВ.

ҮНИНЭЙМ ҮНЭН ХАНИ

...эшэгэй эрдэмэй кандидат Г. ТУДЕНОВ:

...ад уран зохёолоо шэнжэлхэ хүдэлмэри эхил... ...мүн саашадаа буряад литературын түүхэ ... хүдэлхэдөө (мүнөө хубисхалай урда ... шэнжэлжэ байнаб), гар дороо саг үргэлжэ ... байдаг гол эхэ үндэһэнүүдэймнай нэгэн ... үнэн» болодог юм лэ даа.

...азетын хорёод оной номерһоо эхилээд, бул...ншажа гараһан байна гээшэб. Ажаглахадал ...хёолшодоймнай һайн гэгдэһэн бүхы зохёол... ...Үнэнөөр» лэ дамжажа тунхаглагдаһан байха ...лангаяа гушаад он болотор гэхэ гү, али ...й хэблэгдэжэ эхилтэр имагтал «Үнэн» га...дайнгаа оюун бэлиг харуулха гансахан ... байһан байна. Энэ үедэ, мүн саашадаашье ...уран зохёолой хүгжэхэ замда «Буряад үнэ...үүлһан нэмэри сэгнэшэгүй ехэ гээшэ.

Уран зурааша А. БРИТОВА:

Би Ленинградай уран зурагай академи дүүргэжэ ерээд, «Буряад үнэн» газетэтэй уулзаһан хүмби. 1969 оной гарахаяа байхада, Шэнэ жэлэй номерто шог ёгтотой зураг хэрэгтэй болоо гэжэ редакциин нэгэ хүдэлмэрилэгшэ бидэндэ хандаба. Тиимэ зураг хэхэ даабари намда даалгагдаһан байгаа. Театрай зүжэг шэмэглэхээр мэргэжэһэн би тон ехээр түдэгэсэбэб: шогтой зураг хэжэ шадаха хүн гүб, али үгы гү?..

Яһала оролдожо зураһан зурагуудни газетэдэ барлагдаа бэлэй. Тэрэ гэһээр «Толи», «Хонхо» болон бусад хуудаһануудые шэмэглэхэ хэрэгтэ хабаададаг болоо һэм. Жэжэхэн аад, шогтой зурагуудые зуража шададаг болоһондоо би «Буряад үнэндэ» түйлай ехэ баяртайб. Һайн даа, газетэмни! Захяа даабариешни ходол дүүргэхэб.

Композитор Б. ЦЫРЕНДАШИЕВ:

«Буряад үнэнөө» хара багаһаа хойшо уншажа ябаһандаа тиигэгшэ гүб, али яагшабиб юрэдөөл, газетэ тухай хөөрэлдөөнэй гарахалаар, тэрэнээ һанаад орхидогби.

Түрэл газетэмнай буряад дуу, хүгжэм хүн зоной дунда нэбтэрүүлхэ, тарааха талаар нилээд ехэ юумэ хэдэг гээшэ. Манай буряад композиторнууд бултадаа түрүүшынгээ дуунуудай нотые «Буряад үнэндэ» толилуулаа ёһотой.

Мүнөө түрэл газетынгаа 50 жэлэйнь ойе угтажа байхадаа, иимэ хүсэлэнтэй байнаб. Буряад дуу, хүгжэм тараалгаяа бүри үргэдхэжэ, хүдөөгэй соёлшод, уран һайханай бүлгэмүүд тухай үшөөл ехээр бэшэдэг болоо һаань ехэл һайн бэлэй. Тиихэдэ соёлой хоёр жэлэй доботолго эхилэнхэй. Тэрээн тухай мартажа болохогүй.

Буряад драмын театрай артист Ч. ГУРУЕВ:

Буряад драмын театрай артист бүхэн уһан буряадаар хэлэжэ шадахаһаа гадна, үгэ бүхэнэйнгөө маяг шэнжые, нугалбариие тон һайса мэдэхэ ёһотой бшуу. Энэ хэрэгтэ манай «Буряад үнэн» ехэ туһа хүргэдэг.

Тиихэдэ би үшөө нэгэ талаараа түрэл газетэтэеэ нягта холбоотойб. Ушар юуб гэхэдэ, шүлэгүүдни хирэ хирэ болоод лэ газетэдэ гарана гээшэ. Хүн бүхэн шүлэг бэшэдэггүй юм бээзэ. Зүгөөр шүлэг зохёохо бэлиг шадабаряа хурсадхаха хэрэгтэм газетэ захагүй ехэ туһа хүргэһэн байна, саашадаашье хүргэхэнь мэдээжэ.

Шухалань гэхэдэ, уһан буряадаар хөөрэлдэжэ шадаха хэрэгтэм, ямаршье орёо хүшэр нугалбаринуудые тордиһогүйгөөр, уран хурсаар хөөрэхэдэм үдэр бүри туһалдаг.

Урда-Вьетнамые сүлөөлхэ Национальна фронтын Центральна Комитедэй Түрүүлэгшэ Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын консультативна Соведэй Түрүүлэгшэ доктор Нгуен Хыу ТХОДО

Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын Түрүүлэгшэ доктор Хюинь Тан ФАТДА

(Түгэсхэл. Эхинийнь 1-дэхи нюурта).

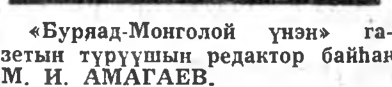
тээлмэрдүүлхэ гэһэн США-гай засаг баригша бүлэгүүдэй худал хуурмаг үгэнүүдые совет хүнүүд эрид буруушаана. Бодото баримтануудһаа харахада, американ сэрэгшэд Индохитадай асуудалые зэбсэгэй хүсөөр шиидхэхэ гэдэг һэдэлгэһээ үшөө арсаагүй байһаар. Гэхэ зуура бомбонууд ба һомонуудааршье, дайе «Вьетнамай түхэл шэнжэтэй болгохо» гэдэг уршагта политикынгаа туһаламжааршье американ түримхэйшүүл хорото зорилгонуудаа бэелүүлжэ шадаагүй, шадахашьегүй.

США-гай правительство эб найрамдал туйлахые үнэхөөр хүсөө һаа, Индохитадтахи арадуудай хэрэгүүдтэ эзэрхэг гуримаар хамаархалгаяа эсэслэн болюулха, США-гай ба дахуулнуудайнгаа сэрэгүүдые энэ дары, даб дээрэхи ямаршье эрилтэгүйгөөр гаргаха, Вьетнамай Демократическа Республикын сүлөөтэ, аюулгүй байдалда бүдүүлигээр халдаха ябадалаа зогсоохо, табималнуудайнгаа зэбүүрхэлтэ, хархис ёһо гуримые Урда Вьетнамай арад зондо баадхаха гэдэг һэдэлгэнүүдһээ арсаха ёһотой болоно. Вьетнамай, Лаосой, Камбоджын арадууд дотоодынгоо бүхы асуудалнуудые гадаадын ямаршье хамааралгагүйгөөр, өөһэдөө шиидхэхэ бүрин эрхэтэй.

Советскэ Союзай Коммунис парти, Советскэ правительство бүхы совет арад баатар габьяата Вьетнамтай һаналаа нэгэдэн талархажа байдагаа элирхэйлхэтэеэ хамта, американ империализмын эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүү, Эхэ оронойнгоо сүлөөтэ байдалтай, бэеэ даадаг байхын түлөө тэмсэлдээ шэнэ амжалтануудые туйлахыень Национальна сүлөөрэлгын фронтдо, Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствада, аха дүү Урда Вьетнамай бүхы арад зондо хүсэнэ.

Совет, бьетнам арадуудай хоорондын эбдэршэгүй бата хани барисаан, дайшалхы ёһоор һаналаа нэгэдэлгэ мандаха болтогой!

Л. БРЕЖНЕВ **Н. ПОДГОРНЫЙ** **А. КОСЫГИН.**



«Буряад-Монголой үнэн» газетын түрүүшын редактор байһан М. И. АМАГАЕВ.

Түнхэнэй аймагта

УРАН ЗОХЕОЛОЙ ҮДЭШЭ

Һаяхан аймагай һургуулинуудай буряад хэлэнэй багшанар В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Хэрэнэй дунда һургуулида сугларжа, дүй дүршэлөө андалдаха зуураа, методическа нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэ, РСФСР-эй габьяата багша Надежда Арсентьевна Тулусоевагай классһаа гадуур хэжэ байһан хүмүүжүүлхы хүдэлмэритэй танилсаһан байна. Энэ һургуулида эдир уран зохёолшодой кружок хэдэн арбаад жэлдэ хүдэлдэг юм.

МУНДАРГЫН ХОРМОЙДО

Арад зондоо алдаршаһан «Аршан» курорт жэл ерэхэ бүри һалбаран үргэдэжэ байна. Һаяхан ванна корпусто шэнэ залгалаа нэмэгдэжэ баригдаад, 12 шэнэ ваннада амарагшад орожо эхилээ. Гадна эндэ медицинын шэб шэнэхэн түхеэрэлгэнүүдые тодхоһон эмшэлгын хэдэн кабинедүүд нээгдээ. Мүн хүлеэлгын зал, хубсаһа тайлаха таһаг гэхэ мэтэ байранууд бии.

Энэ залгалаа барихада, Улаан-Үдын авиационно, локомотив заһабарилгын заводууд, түмэр харгын отделени болон бусад предприятинууд хубитаяа оруулалсаһан байна.

Ванна корпусой үргэдхэгдэһэнэй ашаар үбшэн хүнүүдтэ курсовко олоор худалдаха арга олдобо.

Саашадаа «Аршан» курорт улам нэмэхэ юм. 1000 һууритай курортно шэнэ комплекс бариха тухай шиидхэбэри ВЦСПС абаа.

АЯНШАЛГА ТУХАЙГАА ХӨӨРЭБЭ

Хужар нютагай хүн зон «Баяр» гэжэ соёлойнгоо байшанда сугларжа, Советскэ Союзай 9 городуудаар аяншалжа ерэһэн механизатор Ешэ Тапхаевич Ардановтай уулзалга үнгэргөө.

Агуу Ленин багшынгаа түрэһэн, эдир наһаяа үнгэргэһэн гэрнүүдтэ орожо гараһан, революционно ажал ябуулга эрхилһэн дурасхаалта газарнуудтайнь танилсаһан, мүн Ригэ, Ленинград мэтэ гоё һайхан хотонуудта ябаһан, тэндэ нютагайнгаа студентнүүдтэй уулзаһан.

Туранай совхозһоо Е. Ардановтай сугтаа мүн түрүү хартаабхашан Андрей Хартаев, тэрэнэй эгэшэ, түрүү тугалшан Жабаа Санжиевна Хартаева ябалсаһан юм.

Л. САЯНОВ.

ИИГЭЖЭ БЭШЭГДЭҺЭН БАЙГАА

1924 ОН. «...Дээдэ Үдын аймагай Доодо-Элхиин сомоной Галзуудай газарай бүлгэмэй хүн зон хамта 120 гаран десятина тарялангай газартай. Энэ газараа уһалхын түлөө Элхи тосхонойхид хамтаржа, 12 модондо һубаг татаха гэлсэбэ...»

1934 ОН. «...Дээдэ-Үдэдэ ПВЗ-гэй барилга, тэрэниие ашаглалгада оруулга хадаа айхабтар ехэ удха шанартай... Заводой баригдажа эхилһэнэй удаа 2 һара болоод байхада тэндэ 3200, 1932 оной һүүлээр 5000 хүн хүдэлөө, тэдэнэй 50 процентнь комсомол-залуушуул... 1933 оной эсэстэ 15.000 хүн заводой барилга дээрэ хүдэлөө...»

1942 ОН. «...1941 оной декабрь һарада фашис алуурашадтай тэмсэжэ байгаа улаан сэрэгшэдтэ республикымнай тусхай делегаци шэнэ жэлэй бэлэг фронт абаашажа барюулба. Хамта 21 вагон бэлэг, тэрэ тоодо: 4 вагон омоли, 5 вагон печени, 5 вагон колбаса, хониной мяха, 2 вагон архи, сэрэгшэдэй түрэлхидһөө 5 вагон бэлэгүүд...»

Табин жэлэймнай баярта
Табан минутын летучкада
Хурса гуурһатан,
Хурдан хэлэтэн
Хуралдахаяа сугларaa.
Амаралтада гаранхайб гэнгүй,
Алсар-алсар гэшхэлэн,
Алсагар Мархай ахатан
Алхалһаар орожо ерээ.
Хорёод онуудай эхеэр
Хорото могойнууд олоброо
Хурса гуурһандань хадхуулаад,
Хоро шараяа бушхуулаа...
Данхар Галдан энеэһээр,
Далюу Рабдан эмниһээр,
Алсагар Мархайтай үрдилдэн
Ана мана ерэлсээд,
Дахин ламанартай тэмсэхээ
Дасан ошохомнай гэлдээ.
Нюдаргануудаа дабхасуулан,
Нюдарган баяшуулые гүбиһэнөө
Гургалдайн гурбан сэсэшүүл
Гуурһаараа түүхэлэн бэшэнэ гү?
Залхуу, хойрог архинша —
Замһаа хадууриһан хүдхэшүүлые
«Халхай, халхай!» гүүлэдэг.
«Халаахай» эрзынхэй һууна.
Тархайе—Мархайн ашые —
Таниха байхалта, уншагшад.
Эликсэг хулинсагтаал адли
Эмнигые зайдалжа унангүй,
Агаарай онгосоор тэрэмнай
Агаар, Хорёор, Боохоноор
Аяншалдаг байгаа һэмнай.
Толиёо гартаа бариад,
Толо татуулан гүйхэдөө,
Толи Мэргэн гээшэмнай
Тоһон торгон хэлэтэй һэн.
Булттандаа танил болонхой
Будамшуу мүнөө бодонхой —
Түүхэдэ орохоор элидхэлээ
Түүхэлжэ одоо эхилээ...

Ф. БАЛДАЕВАЙ, зурагууд.
Ц. ДОНДОГОЙ шүлэгыень бэшэбэ.



СССР-эй МИД-эй МЭДҮҮЛГЭ

Индостанай хахад арал дээрэ тохёолдоод байһан оршон байдалтай дашарамдуулан, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерство иигэжэ мэдүүлхээр этигэмжэлэгдэв.

Индостандахи зэбсэгтэ хёмороон Советскэ Союзда, дэлхэйн бусад оронуудтахидал адляар, һанаагаа ехээр зобохо ябадал үүсхэһэн байна. Иимэ хёморооной шалтагаануудые СССР эли тодоор сэгнэн тодорхойлоо һэн. Советскэ Союз арадуудай хоорондын аюулгүй байдал, эб найрамдал батадхаха зорилготой гадаадынгаа политикын гол хараа бодол баримталдаг, тиин Зүүн Пакистандахи хэрэгүүдһээ уламжалан, Индостанай хахад арал дээрэ тохёолдоһон зүришэлдөөнүүдэй эхилхэһээ хойшо Зүүн Пакистандахи байдалые 1970 оной декабрь соо болоһон һунгалтын үеэр арад зонойнь дура хүсэлөө элирхэйлһэнэй үндэһөөр, амгалан, политическэ аргаар гуримшуулан заһаруулха гэжэ сэхэ, шууд дурадхадаг байгаа.

Тохёолдоһон хёморооной оршон байдалда арадуудай хуулита эрхые хараада абажа, алалсаа хюдалсаа дары болюулхын, амгалан байдал һэргээхын тула өөрһөөнь дулдыдаха бүхы юумэнүүдые СССР хэһэн байна. СССР энэ гол хараа бодолоо үндэһэ болгон, бусад оронуудтай саг үргэлжын харилсаа хангаһан, Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида зохихо ябуулгануудые хэһэн байгаа. Аюулгүйн Соведтэхи амгалан ёһоной үүсхэлдэ зарим оронуудай зүгһөө һаад ушаруулха һэдэлгын гаргагдабашье, Советскэ Союз оршон байдалые хараада абахаар, эндэхи хёмороое үнэхөөрөө зүб зүйтэй, үрэтэй аргаар дары усадхалгада туһа хүргэхөөр хараа бодолые Советскэ Союз сэхэ шууд хамгаалан тэмсэһэн байна.

Советскэ Союз эб найрамдалай хараа бодолтойгоор эндэхи асуудалые шиидхэхэ, арадуудай хуулита хүсэл эрмэлзэлые хангаха гэһэн оролдолго хүсэлэлгэеэ буурюулаагүй. Хёморооной аюулта һүжэрэлгэ мүнөө һуларха янзатай болоод байна. Зүүн Пакистандахи дайн байлдаае болюулха гэжэ байгша оной декабриин 16-да үгэеэ ойлголсоо һааб даа, энэнь Зүүн Пакистанай арад зоной һунгагдамал хуулита түлөөлэгшэдэй гарта засаг түрын һаадгүйгөөр орохо ябадал хангана. Индиин ба Пакистанай хоорондохи бүхы хилэ дээрэ, тэрэшэлэн Кашмирта буудалдаанай зогсоогдоһон 1965 оной линеэр өөрынгөө талаһаа буудалдаа зогсоохо гэһэн шиидхэбэри Индиин правительство тэрэл үдэр абаһан байгаа. Гэхэтэй хамта Индиин зүгһөө газар уһанай талаар ямаршье эрилтэ нэхэбэри үгы гэжэ премьер-министр И. Ганди мэдүүлээ һэн. Амгалан хараа бодолоо лаблан баталһан Индиин энэ шухала үүсхэлые Советскэ Союз һайшаана. Тэрэшэлэн Индиин иимэ тодорхой ябуулгада харюу үгэхэ, баруун фронт дээрэ буудалдаа зогсоохо гэжэ Пакистанай правительствын декабриин 17-до шиидхэһэниинь мүн лэ хананггяар угтагдаа.

Тиимэ болохолоороо, Индостанай хахад арал дээрэхи зэбсэгтэ тулалдаае сүм усадхахын, энэ хёмороонтой холбоотой асуудалнуудые үрэтэй политическэ гуримаар заһаруулхын тула шухала арга бии болоно байна. Индостандахи дайе болюулһан ушар энэ районой арадуудай үндэһэн хүсэл эрмэлзэлдэ харюусана, национальна хүгжэлтэ, дэбжэлтын замаар арадуудайнь дабшахада шухала арга боломжонууд хангагдана, дэлхэй дээрэ шахардуу байдал тохёолдуулжа магад байһан гуламтые зайсуулна.

Индостанай хахад арал дээрэ амгалан байдал дары һэргээлгэдэ али болохоор туһа хүргэхыень, эндэхи оршон байдал заһаруулгада бэрхэшээл ушаруулмаар ямаршье ябуулгаһаа бэеэ барихыень бүхы оронуудые СССР уряална.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

ЭЗЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙШҮҮЛ БАЛШЫСА БАРИГДАА

ООН-ой Генеральна Ассамблей Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые арбан үдэр соо зүбшэн хэлсэһэнээ дүүргэбэ. Диилэнхи олонхи гүрэнүүд Тель-Авивай эзэрхэг түримхэйшүүлые, Вашингтондо байдаг үмөөрэгшэдыень эрид шууд буруушаагаа. Африка, Азиин бүлэг оронуудай дурадхаһан тогтоол баталан абтаа. Энэ тогтоол хадаа эзэмдэһэн араб бүхы газар дээрэһээ сэрэгүүдээ гаргахыень Израилиие уряалаад, энэ райондо үнэн зүб гуримшуулга туйлаха тушаа Дүтын Зүүн зүгтэ байдаг ООН-ой генеральна секретариин тусхай түлөөлэгшэ Ярриңгын хүсэлэл оролдолгые бүримүһэн дэмжэжэ байһанаа мэдүүлбэ. 79 орон, тэрэ тоодо Советскэ Союз, социалис хани нэгэдэлэй бусад оронууд, хүгжэжэ байгаа диилэнхи олон оронууд энэ тогтоолые дэмжээ.

Израиль, мүн Америкын, Израилиин холбоо нэгэдэлые дэмжэдэг зургаан оронууд буруушаажа дуугаа үгөө. Һанамжаяа мэдүүлээгүйшүүлэй тоодо США ба Мао Цзе-дунай түлөөлэгшэ ороһон байха юм. Арадуудай эрхэ сүлөө ба национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе дараһын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэдэг хүсэнүүдтэй Хитадай улам бүри һаналаа нэгэдэжэ байһые Пекин Вашингтон хоёрой ябуулгаяа иигэжэ зүбшэлсэһэниинь дахинаа батадхан харуулба.

Генеральна Ассамблейн сесси дээрэ үгэ хэлэлгэ, дуугаа үгэлгын дүнгүүд юу харуулааб? Нэгэдэхеэр, Тель-Авивай зонхилогшодой уласхоорондын оршондо гансаардан мухардажа байһаниинь эли болоо. Израиль хадаа эзэрхэг түримхэй добтологшо байһанаа, дэлхэйн олониитын һанамжада хэрзэгыгээр үһэрижэ байһан орон байһанаа дахинаа дэлхэйн үмэнэ бэеэ харуулба. Израилиин булимтарагшад Дүтын Зүүн зүгэй хёмороое политическэ ёһоор гуримшуулха тушаа хэгдэдэг бүхы хүсэлэл оролдолгые саг үргэлжэ таһалдуулна. Тиихэ һамбаандаа эзэмдэһэн араб газар дайдые мэгдэхысэ яаралтайгаар ашаглана, колони болгоно. Израилиин эзэмдэгшэд араб яһатаниие гэр байраһаань хүсөөр намнан гаргана, гэр байрынь һандарган эбдэнэ, араб газар дээрэ еврейнүүдэй һууринуудые байгуулна.

Хоёрдохёор, Вашингтоной шэг шарайһаа багынь эсэслэн хобхо татагдаба. Дүтын Зүүн зүгэй хёмороое үнэн зүб политическэ ёһоор гуримшуулха хэрэгтэй гэжэ аман дээрээ хэлэхысэ хэлээд, США хадаа үнэнтэ дээрээ Тель-Авивта сэрэгэй, экономическа ба политическэ бардам ехэ дэмжэлгэ үзүүлжэ байһаар. Дүтын Зүүн зүг тушаа ООН-до абтаха тогтоолой түлөө дуугаа үгэлгын үдэр США-гай конгрессэй түлөөлэгшэдэй палата Израильда 300 миллион доллар мүнгэнэй сэрэгэй туһаламжа хүргэһэн байха юм. Тиимэ болохолоороо, гансашье Израилиин эзэрхэг түримхэйшүүл бэшэ, мүн тэдэниие далдалан үмөөрдэг америкынхид балшыса баригдаба бшуу.

ПАТРИОДУУД ДОБТОЛҺООР

Индохитадай бүхы гурбан фронтнууд дээрэ — Урда Вьетнамда, Камбоджо ба Лаосто патриотическа хүсэнүүд дайшалхы эдэбхи үүсхэлээ гартаа батаар барижа байһан зандаа. «Хуурай хаһын» добтолгын үедэ национальна сүлөөрэлгын сэрэгүүд амжалтатай шэнэ дайшалхы ябуулгануудые хээ. Харин булимтарагшадай буруу һурэһые сагааруулха гэжэ оролдоод, Америкын командовани дайшалхы ябуулгануудые «хаһа хаһаар» ябуулха гэһэн теори һанаашалһан байха юм. Тиихэдээ хура бороогой үедэ, США-гай авиациин «урагшагүйдэхэдэ» патриодууд амжалта туйладаг юм гэһэншүүгээр тэдэнэр баталдаг. Иимэ батаамжанууд дайн байлдаанай үедэ буруушаагдаһан байна бшуу. Патриодуудай мүнөө үеын дайшалхы амжалтанууд энээндэ арсашагүй гэршэ болоно.

Һүүлэй үедэ Индохитадта боложо байгаа дайн байлдаанай гол гуламтань Камбоджо болонхой. Океанай саанаһаа ерэһэн эзэрхэг түримхэйшүүл Сайгоной сэрэгшэдые һургаха ямар нэгэн талмай шэнгеэр Камбоджын газар дайдые тоолодог байна. Сайгоной сэрэгшэдые Америкын сэрэгэй советнигүүд хүтэлбэрилнэ. Гэбэшье Зүүн Камбоджо руу һая нэбтэрэн ороһон Сайгоной сэрэгүүд тэндэ бута сохигдоо. Энэ добтолгодо Сайгоной шэлэмэл дүрбэн дивизи хабаадаа һэн.

Камбоджын патриодууд дайсанай бронетанкова колоннонуудые зогсоохоһоо гадна, Дамба район шадар (Компонгчам провинци) Сайгоной сэрэгүүдэй түрүү хүсэнүүдые үй бута сохиһон байха юм. Меконгын зүүн эрьедэ Чуп гэжэ райондо Сайгоной булимтарагшад мүн лэ бута сохюулһан байна. Зургаадахи номерой шоссе харгые таһалан эзэмдээд, патриодууд дайсанай гурбан бригадые хүреэлээ, Камбоджын ехэ багаараа хоёрдохи город болохо Компонгчамые зүг бүхэнһөөнь тойрон бүһэлөө. «Мүнөө үедэ Камбоджын нэгэдэмэл национальна фронт газар дайдынгаа 80 шахуу процентын хинажа байдаг, иигэжэ дайн байлдаанай ябасые тодорхойлдог» гэжэ Ассошиэйтед пресс агентство мэдээсэхэ баатай болоо.

Лаосой патриотическа хүсэнүүд мүн лэ улам шангаар добтолһоор. Ороной урда зүгтэ баруунай хүсэнүүдэй шухалын шухала гол пункт гэжэ тоологдодог. Паксонг тээшэ тэдэнэр дабшажа байнхай. Урда Вьетнамай сүлөөрэлгын арадай хүсэнүүд оронойнгоо бүхы дайда газар дээрэ эдэбхитэйгээр дайлалданад. Тэдэнэр «Феникс» гэжэ Америкын хэһээлтын операциие бүримүһэн буруу һүргөө. Энээниие Урда Вьетнамда Америкын командованиин буруу һүрэһэн «эгээл ехэ» буруу һүрэлгэ гэжэ «Вашингтон пост» газетэ нэрлээ һэн. Патриотическа хүсэнүүдэй туйлаһан ехэ амжалтанууд Индохитадтахи дайе вьетнамайхидай өөһэдынь гараар хүүлхэ гэһэн Вашингтоной политикын буруу һүрэжэ байһанай шэнэ гэршэ мүн болоно.

А. МЕЛИКЯН, В. ХАРЬКОВ. (ТАСС).

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО ХИЛЫН ЦААНАҺАА

Амжалтатайгаар табигдаба

ПАРИЖ. (ТАСС). Куру (Француузска Гвиана) гэдэг замбуулинай центрһээ, мүн «Профессор Зубов» гэжэ эрдэм шэнжэлгын совет судна дээрэһээ ракет-зондонуудые табиха франко-советскэ хамтын программа, амжалтатайгаар бэелүүлэгдээ гээд замбуулиниие шэнжэлхэ Францин национальна центр мэдээсэбэ.

Декабриин 14—15-да «профессор Зубов» гэжэ судна дээрэһээ гурбан совет ракетэнүүд табигдаа. Тэрэнэй нэгэн дээрэнь Францин масс-спектрометр, мүн Францин хэмжүүрэй ондоо аппаратура тодхогдонхой. Декабриин 16-да Куру гэдэг баазаһаа табигдаһан «Вероника» гэжэ Францин ракетэ дээрэ совет масс-спектрометр тодхогдонхой. Француз түхеэрэлгэтэй совет үшөө дүрбэн ракетэ табигдахаар хараалагданхай.

Энэ хамтын программын уг зорилго хадаа замбуулин түбиин дээдэ талые шэнжэлхэ зорилготой юм.

Вьетнам арадай эрид шууд шиидхэбэри

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамай Эсэгэ ороноо хамгаалгын фронтын III съезд ДРВ-гэй ниислэл хотодо хүдэлмэреэ амжалтатайгаар дүүргэбэ.

Бүхы арадай һаналаа нэгэдэлые бэхижүүлхэ, эсэргүүсэлтын дайн байлдаае үргэлжэлүүлхэ, үргэдхэхэ, Урда Вьетнамые сүлөөлхэ, Хойто Вьетнамые аршалан хамгаалха, эбэй ёһоор Вьетнамай нэгэдэхэ ябадал хангаха — иимэ эсэсэй илалтые туйлахын түлөө эрид шууд хүсэл оролдолгые дэмжэхэ гээшэ эгээл шухала, яаралтай зорилго мүн болоно гээд съездын делегадуудай нэгэн һаналтайгаар батлан абаһан резолюци дотор хэлэгдэнэ.

Энэ съезд Вьетнамай бүхы арад зондо хандалга, Урда Вьетнамай арад зондо бэшэг батлан абаа, Вьетнамай Эсэгэ ороноо хамгаалгын фронтын хүтэлбэрилхы зургаануудые һунгаа. Үнинэй революционер ДРВ-гэй президент Тон Дык Тхангые Вьетнамай Эсэгэ ороноо хамгаалгын фронтын ЦК-гай Президиумэй түрүүлэгшээр съездын делегадууд дахин нэгэн дуугаар һунгаа.

АЮУЛГҮЙН СОВЕДТЭ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Индостанай хахад аралдахи байдал тухай асуудал Аюулгүйн Соведтэ зүбшэн хэлсэлгэ мэдэгдээгүй болзороор хойшолуулагдаба. Индостанай хахад арал дээрэ сэрэгэй хёмороое болюулһантай, энэ райондохи байдалые эсэслэн заһаруулха замууд тушаа соведэй гэшүүдэй нэгэн һанамжатай боложо шадаагүй байһан дээрэһээ иимэ шиидхэбэри үсэгэлдэр абтаһан байна.

Удаань Соведэй гэшүүд ООН-ой генеральна секретариин тушаалһаа гарахаяа байһан У. Танай орондо хүниие һунгаха тухай асуудал соведэй гэшүүд хаража үзэбэ.

ООН-ой дэргэдэхи Австриин саг үргэлжын түлөөлэгшэ К. Вальдхайм, Дүтын Зүүн зүгтэхи У. Танай тусхай түлөөлэгшэ Г. Ярринг, ООН-ой дэргэдэхи Финляндиин саг үргэлжын түлөөлэгшэ М. Якобсон болон бусад ООН-ой генеральна секретариин тушаалда кандидадуудаар дурадхагдаба.

ООН-ой генеральна секретарь Аюулгүйн Соведтэ һунгагдадаг, удаань тэрэнэй шиидхэбэри ООН-ой Генеральна Ассамблей дээрэ баталагдадаг хуулитай.

Үсэгэлдэрэй голосованиин үедэ генеральна секретариин тушаалда дурадхагдаһан хүнүүдэй нэгэниинышье һунгагдаха дуу абажа шадаагүй. Удаадахи заседанида зүбшэн хэлсэгдэхээр энэ асуудал хойшолуулагдаба.

Ассамблейн шухала шиидхэбэри

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС-ай корр.) А. Бобиков иигэжэ дамжуулна: Бактериологическа (биологическа) зэбсэг болон токсинуудые гаргажа үйлэдбэрилхэ, тэдэниие суглуулжа хадагалха ябадал хорихо ба тэдэниие усадхаха тухай конвенциие Генеральна Ассамблейн XXVI сесси дээрэ һайшаахын түлөө 110 хүн дуугаа үгөө, нэгэ хүн һаналаа бария. Тусгаар ехэ хүсэтэй химиин зүйлнүүдые сэрэг дайнда хэрэглэхэ зорилгоор бии болгожо үйлэдбэрилхэ, тэдэниие суглуулха ябадалһаа арсаха уялгануудые бэе дээрээ даажа абахыень бүхы гүрэнүүдые уряалһан резолюци мүн лэ абтаа.

Генеральна Ассамблейн баталжа абаһан конвенци хадаа болзоргүй байха болоно. Тиимэһээ бүхы гүрэнүүдэй энээн доро гараа табижа баталхын тулада нээлтэтэй байха, энээн дээрэ гараа табяагүй оронуудай правительстванууд ратификаци хэхэ ёһотой. СССР-эй, США-гай, Великобританиин правительствануудта ратификационно грамотанууд хадагаламжада үгтэхэ ёһотой.

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXVI сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ зүйлнүүдэй нэгэ шухала асуудал — буу зэбсэг хорихо тушаа бүхэдэлхэйн конференци зарлаха тухай зүбшэн хэлсэжэ дүүргэбэ.

Генеральна Ассамблейн пленарна заседани дээрэ энэ асуудал тушаа резолюциин проект юрэнхы гуримай ёһоор дуугаа үгтэжэ һайшаагдаба.

Индостанай хахад аралдахи байдал

ДАККАДА. Зүүн Бенгалиин ниислэл хотодо, декабриин 19-нэй үглөөгүүр тусхайта эмхи зургаанууд нээгдэбэ. Засаг түрын үндэр тушаалта түлөөлэгшэд захиргаанай зургаанай хүдэлмэриие толгойлбо. Тэдэнэй тоодо урда үдэшэнь Дакка ерэһэн Бангла деш бии.

Баруун Пакистанда Яхья Ханай, тэрэнэй сэрэгэй захиргаанай тушаалһаа гараха эрилтэ хэһэн жагсаалнууд болоно гээд гадаадын информационно агентствэнүүд мэдээсэнэ. Граждан правительство байгуулха эрилтэ жагсаалда хабаадагшад хэнэ.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Алдарта 50 жэл» — КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоевой статья. СССР-эй ба Буряадай АССР-эй Верховно Соведүүдэй Президиумэй Указууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Техническэ дэбжэлтын үндэһэ һуури дээрэ» — Л. Рыжовой статья. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: «50 жэл соо тэмсэлэй зэргэдэ» тусхай хуудаһан.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Нэгэ зүжэг тухай» — О. Куницынай статья. Һүүлэй һонинууд.

СЭНХИР ЭКРАН

УЛААН-ҮДЭ. 18.00 — «Рассказы о Советских техникумах» — документальна фильм. 18.30 — Телепанорама 18.50—«Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекын 90 жэл» — гэһэн дамжуулга. 19.30 — Концерт. 20.20 — «Человек и закон». 20.50 — «Луноход» —киноочерк. 21.10 — «Хүнүүд. Наука. Техникэ». 21.55 — «На пути к Ленину»—уран һайханай фильм. 23.45 — һүүлэй һонинууд.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина 35. Телефоны: редактора — 54-54, приемная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 36-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Н-01655. Заказ № 1138.